

Bestuursforum

Maandblad voor lokale en provinciale CDA-politici

Bestuurdersdag 2007

*'Discussie over taken en bevoegdheden
gemeenten en provincies'*

Colofon

Bestuursforum wordt uitgegeven door de CDA-bestuurdersvereniging, de organisatie voor lokale en provinciale CDA-politici.
www.cda-bestuurdersvereniging.nl

Redactie

Dr. E.J. Janse de Jonge (voorzitter), mr. C.T. Boersma (eindredactie), drs. J. de Bat, dr. G. Benedictus, ing. E.J. Bilder, mr. drs. H. Doornhof, drs. D.A.C.A. Gudde, dr. Y.J. van Hijum, mr. G.A. Karsenberg, N.M.J.G. Lebens, mr. drs. A.J.G. Poppelaars, G.M. Telgen-Swarts, drs. P.W. Tetteroo, drs. R. Vrugt en drs. J. Wiene.

Vaste medewerkers

Mr. drs. W.J. Haeser, mr. A. van Hall, P. Jansen, drs. A.J. Koppejan, mr. P.H.L.M. Kuypers, A.J. van Oosten, mr. ir. H. Tiesinga, M.K. Visser, drs. C.M. Wortmann-Kool, mr. W.L. Zielhuis, Arend van Dam (cartoons) en Dirk Hol (fotografie).

Redactieadres

Postbus 30453
2500 GL Den Haag, tel. (070) 342 48 92
Fax (070) 364 34 17
E-mail: redactie@bestuursforum.nl
Secretaresse: E.M. Jansen-Keuvelaar

Administratie

CDA-bestuurdersvereniging
Postbus 30453
2500 GL Den Haag, tel. (070) 342 48 90

Abonnementen

De abonnementsprijs bedraagt € 27,- per jaar (10 nummers).
Nieuwe abonnementen kunnen elke maand ingaan.
Opzeggen kan alleen per 1 januari.
Leden van de CDA-bestuurdersvereniging en service-abonnees van het CDA ontvangen Bestuursforum automatisch.

Losse nummers

Losse nummers kosten € 3,-; themanummers € 4,-.
Prijs is inclusief verzendkosten.

Advertenties

Recent
Joop Slor
Postbus 17229, 1001 JE Amsterdam
Tel. (020) 330 89 98

Druk

Koninklijke BDU Grafisch Bedrijf bv
Postbus 67, 3770 AB Barneveld
Tel. (0342) 49 49 11

ISSN 0167-0689

Auteursrechten voorbehouden
Cartoons © Studio 21, Landsmeer

Bestuursforum

4

De politieke strijd om het woonplaatsvereiste

Onduidelijkheid over ontheffing van het woonplaatsvereiste voor wethouders, kan tot opschudding leiden.

6

Dierenwelzijn op de lokale agenda

CDA-wethouders over het onderdeel dierenwelzijn in hun portefeuille.

12

Hoe krijgen raadsleden greep op gemeentelijke samenwerking?

Adviezen voor raadsleden om meer greep te krijgen op samenwerkingsverbanden.

24

Omslagartikel: Bestuurdersdag 2007

Staatssecretaris Bijleveld over het verbeteren van de dienstverlening van de overheid.

Omslag: Op de Bestuurdersdag 2007 gingen bestuurders met elkaar in discussie over onder meer de omvang van gemeenten, decentralisatie en het belastinggebied van gemeenten en provincies (foto Dirk Hol).

november 2007

Commentaar

- 3 Juridisering: het is vijf voor twaalf!

Artikelen

- 4 De politieke strijd om het woonplaatsvereiste
- 6 Dierenwelzijn op de lokale agenda
- 10 Decentrale overheden in de rijksbegroting
- 12 Hoe krijgen raadsleden greep op gemeentelijke samenwerking?
- 18 Nieuwe coördinatietaak voor overheden
- 20 Boekrecensie: De dagboeken van Aalberse
- 22 Raadslidmaatschap en uitkering
- 24 Bestuurdersdag 2007. 'Overheid is er voor de mensen en niet andersom'
- 26 Bestuurdersdag 2007: 'Herkenbare CDA'ers zijn hard nodig'
- 27 Bestuurdersdag 2007 in beeld

Rubrieken

- 8 Waterstand. Internationale inzet waterschappen verruimd
- 9 Uitgelicht. 25 Jaar raadslid
- 15 De Stelling
- 16 Radertje/Citaten
- 17 Van het Binnenhof. 'Wacht op onze daden'
- 21 Europa lokaal. Openbare aanbesteding ov
- 23 Verenigingsnieuws. Netwerkdag jonge bestuurders
- 28 Opinie. Is taalverruwing ook in de lokale politiek doorgedrongen?
- 31 Kroniek. Politieke en religieuze radicalisering

Commentaar

Juridisering: het is vijf voor twaalf!

Burgers, instellingen en bedrijven verwachten van overheden dat zij maatschappelijke problemen aanpakken, zoals de bestrijding van de files, het bouwen van nieuwe woningen, realisatie van natuur- en recreatiegebieden en versterking van de economische structuur. Het tempo waarin dat plaatsvindt is een belangrijke graadmeter van het vertrouwen in overheden.

Verstrikt in regels

Het is ook tegen deze achtergrond dat overheden gezamenlijke afspraken maken in convenanten over infrastructuur, woningbouwprogramma's en werkgelegenheidsimpulsen. Rijk, provincies en gemeenten zijn echter in de voorbije weken en maanden geconfronteerd met uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, die voorlopig een streep heeft gezet door de gevolgde MER-procedure ten aanzien van een stuk tracé van de A4 (tussen Den Haag en Amsterdam) en de ontwikkeling van *Lelystad Airport*. Het resultaat: de MER-procedure moet (gedeeltelijk) worden overgedaan, met als gevolg: tijdsverlies en geschonden vertrouwen in overheden.

Terwijl de aandacht van de media steeds uitging naar de concrete zaak, bleef het achterliggende probleem - de juridisering van het openbaar bestuur - onderbelicht. We lijken nu op een punt aanbeland dat het openbaar bestuur volkomen verstrikt is geraakt in haar eigen regels en procedures. Belangrijke bestuurlijke opgaven op het gebied van verkeersinfrastructuur, regionale economie en woningbouw komen niet of pas na veel tijdsverlies tot stand. Het risico is aanwezig dat internationaal georiënteerde bedrijven afhaken en hun blikveld verleggen naar het buitenland. Een situatie die ons land zich in een globaliserende economie niet kan veroorloven.

Bestuurlijke moed

Ik herinner me nog het spraakmakende rapport *Bestuur in geding* van J.A. van Kemenade en C.J.N. Versteden uit 1997 over de toenemende juridisering van het openbaar bestuur. De analyse en bevindingen in dit rapport hebben niets aan actualiteit ingeboet. Maar wanneer wordt er eindelijk iets aan gedaan? Terecht heeft 'vermindering van de administratieve lastendruk' voor burgers en bedrijven een plek gekregen in het regeerakkoord. Maar hoe zit het met onze eigen bestuursrechtelijke regels op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu, volkshuisvesting, verkeer en vervoer? Het wordt nu tijd echt werk te gaan maken van vereenvoudiging en stroomlijning van administratiefrechtelijke regelingen en procedures. Het ingediende voorstel van de Wet op de ruimtelijke ordening is een eerste goede stap in deze richting. Maar er is meer nodig en er is haast geboden. Dat het ook anders en sneller kan, heeft de Deltawet Grote Rivieren bewezen. Deze wet is via een spoedprocedure tot stand gekomen. Op basis daarvan zijn de rivierengebieden op de schop genomen, zonder noemenswaardige vertraging. Het kan dus wel. Mits de politieke wil aanwezig is en bestuurlijke moed wordt getoond.

Patrick Tetteroo, wethouder Lelystad, pat.sam.tetteroo@wanadoo.nl

De politieke strijd om het woonplaatsvereiste

Een wethouder moet in principe wonen in de gemeente die hij bestuurt. De gemeenteraad mag hem in bijzondere gevallen uitstel verlenen. Maar wat is een bijzonder geval? De onduidelijke bepaling in de wet kan zomaar onderwerp van politieke affaires worden. Twee voorbeelden van CDA-wethouders.

door Rien Fraanje

Een jaar eerder waren ze nog zo trots geweest. De CDA-fractie van de gemeente Cromstrijen (Zuid-Holland, 13 duizend inwoners) is de eerste die na de dualisering een kandidaat van buiten voordraagt voor het wethouderschap. Oud-wethouder Kees Boudestein van Zwijndrecht bleek bereid in deeltijd toe te treden tot het college van de gemeente in de Hoeksche Waard. In het voorjaar van 2003 zitten de christen-democraten met de brokken: Boudestein blijkt vooralsnog niet bereid te verhuizen naar een van de Cromstrijense dorpen Klaaswaal of Numansdorp zolang de gemeente op de nominatie staat voor een herindeling.

De gemeente heeft een waarnemend burgemeester die niet in de gemeente hoeft te wonen en het is onzeker of over twee jaar de gemeente Cromstrijen nog wel bestaat. Zolang die onzekerheid bestaat, wil ik mijn gezin niet weghalen

Pieter van der Meer, fractievoorzitter Cromstrijen: 'De wettelijke bepaling dat een wethouder binnen een jaar moet verhuizen is keihard misbruikt voor oneigenlijke doelstellingen.'

uit hun vertrouwde omgeving in Zwijndrecht, redeneert de wethouder.

Coalitiegenoot Cromstrijen 98 neemt geen genoegen met deze verklaring en zet Boudestein en de CDA-fractie onder druk. C98 verwijst naar de Gemeentewet die bepaalt dat

'Soms is enige distantie zo gek nog niet'

een wethouder verplicht is te wonen in de plaats die hij of zij bestuurt. Het tweede lid van artikel 36a bepaalt dan nog dat de gemeenteraad een jaar ontheffing kan verlenen van het zogenaamde 'vereiste van ingezetenschap'.

Boudestein en de CDA-fractie overwogen een kamer te huren; de lokale partij geeft aan tevreden te zijn als de wethouder 120 nachten per jaar in de Hoeksche Waard verblijft. Het is nota bene waarnemend burgemeester Kraaijveld uit Groot-Ammers die hier een stokje voor steekt door het functioneren van de wethouder ter sprake te brengen en te suggereren dat de CDA-wethouder niet goed ligt in het college. Verbitterd zegt de CDA-fractie het vertrouwen in het college op.

Fractievoorzitter Pieter van der Meer herinnert het zich als de dag van gisteren. 'Het lijkt erop dat de andere collegeleden onze wethouder weg wilde hebben, hoewel nooit eerder was gerept over het zogenaamde slechte functioneren van onze wethouder. De wettelijke bepaling dat een wethouder binnen een jaar moet verhuizen is keihard misbruikt voor oneigenlijke doelstellingen.'

Herstelwet

Cromstrijen heeft met het aftreden van de wethouder in 2003 opnieuw een primeur. In meerdere gemeenten volgen daarna vergelijkbare problemen. In 2005 neemt de toenmalige minister Remkes van Binnenlandse Zaken daarom het initiatief voor een herstelwet. Het eerdergenoemde artikel 36a handhaaft de ontheffingstermijn van één jaar, maar daaraan wordt toegevoegd dat de gemeenteraad 'in bijzondere gevallen' kan besluiten de ontheffingstermijn met een jaar te verlengen.

Maar wat moet worden verstaan onder een bijzonder geval? De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft het in een brief aan de minister, waarin zij de genoemde wetswijziging bepleit, over tussentijds aangetreden wethouders die tot de verkiezingen willen wachten tot zij zich definitief vestigen in hun gemeente. Of over een wethouder die er

De wethouderskwestie heeft de verhoudingen in het Duivense gemeentehuis op scherp gezet.

niet in slaagt een passende woning te vinden binnen de termijn van een jaar. Het kan toch niet de bedoeling zijn, aldus de VNG, dat de raad een goed functionerende wethouder om die reden letterlijk naar huis moet sturen?

Raad bepaalt

Het is uiteindelijk aan de gemeenteraad te bepalen welke situatie bijzonder genoeg is voor een ontheffing. Daarmee wordt het verplichte ingezetenschap onderwerp van politiek debat, leert de ophef in de gemeente Duiven (Gelderland, 25 duizend inwoners) over CDA-wethouder Nico Verlaan uit buurgemeente Deest. Hij leek te kunnen profiteren van de nieuwe regeling, maar het liep toch weer anders. CDA-fractievoorzitter Bert van Loon: 'Er waren omstandigheden in de persoonlijke levenssfeer die Verlaan hadden verhinderd afgelopen jaar naar Duiven te verhuizen. Hij heeft toegezegd komend jaar op zoek te gaan naar een woning als de situatie dat toelaat. In een besloten deel van de vergadering heeft hij de raad op de hoogte gesteld van die bijzondere omstandigheden, alleen de oppositiepartijen weigerden daaraan deel te nemen. De collegepartijen CDA en GroenLinks hebben vervolgens in het openbare deel van de vergadering de wethouder een jaar ontheffing verleend.' Het ongenoegen bij de oppositiepartijen is zo groot dat zij kort na de betreffende raadsvergadering in april 2007

'De wet stelt dat lokale binding is vereist. Maar wat moet je daaronder verstaan?'

minister Ter Horst van Binnenlandse Zaken vragen om vernietiging van dit raadsbesluit. De pijn zit voor deze fracties vooral in het gegeven dat Verlaan zijn overweging om voorsnog niet in Duiven te komen wonen niet in het openbaar heeft hoeven uitleggen.

De bewindsvrouw laat zich echter niet voor het karretje van de oppositie spannen en noemt de kwestie een lokale aan gelegenheid. Hoewel ze zegt te betreuren dat de raad heeft ingestemd met een gedeeltelijke besloten raadsvergadering, stelt ze vast dat er naar de letter van de wet rechtmatig is gehandeld.

Op scherp

Van Loon weegt zijn woorden, want de kwestie heeft de verhoudingen op scherp gezet in de Gelderse gemeente. 'De wet geeft de raad de gelegenheid om een wethouder ontheffing te verlenen bij bijzondere omstandigheden. Een meerderheid van de raad heeft geoordeeld dat hier sprake van is en heeft hem een jaar extra de tijd gegeven woonruimte te vinden. Daarmee is de kous dan toch af?'

Eigenlijk vindt hij dat een wethouder helemaal niet in de gemeente hoeft te wonen die hij bestuurt. 'Voor mij is veel belangrijker dat de wethouder een goede manager is en dat hij of zij visie heeft. Natuurlijk moet een wethouder luisteren naar geluiden uit de samenleving, maar daarvoor hoeft hij niet per se inwoner te zijn.'

'De wet stelt dat lokale binding is vereist. Wat moet ik daar onder verstaan? Dat de wethouder zijn hele leven al in de gemeente woont? Wat heb ik aan een wethouder die in de

'Gemeenten zitten met de gevolgen van de bemoeizucht van de Kamer'

gemeente woont, maar die bijvoorbeeld niet aanvoelt wat er leeft onder de bevolking of de signalen uit zijn omgeving niet oppikt? Bovendien kan lokale binding ook een belemmering zijn om objectief en zonder de sociale druk van vrienden, familie of de sportvereniging van de kinderen te besturen. Dan is enige distantie zo gek nog niet.'

Van Loon vervolgt: 'De toenmalige oppositiepartijen CDA en GroenLinks wonnen in 2006 tegen de landelijke trend in de gemeenteraadsverkiezingen. Wij stegen van 3 naar 7 zetels, onze huidige coalitiepartner van 1 naar 4. Wij waren de partijen die een plan van het vorige college voor de reconstructie van het centrum niet hadden gesteund. De toenmalige wethouders woonden al jaren in Duiven, maar hadden blijkbaar te weinig binding met hun gemeente om in te schatten dat de bevolking niets voelde voor hun plannen. Daarvoor zijn ze hard afgestraft bij de vorige verkiezingen.'

Frustratie

De Duivense fractievoorzitter vermoedt dat onder de zogenaamde principekwestie over de woonplaats van de wethouder wellicht nog de frustratie van de fors verloren verkiezingen speelt. Ook hier is het woonplaatsvereiste de bliksemafleider voor een andere kwestie.

Bij de behandeling van het wetsvoorstel die de invoering van het duale gemeentebestuur regelde, pleitte minister Klaas de Vries van Binnenlandse Zaken er in de Kamer nog voor om gemeenteraden zelf te laten bepalen of zij hechten aan de woonplaats van de van buiten aangetrokken wethouder. Daarvoor moest volgens hem geen vanuit Den Haag opgelegde regel in de wet. PVDA, VVD, CDA en GroenLinks negeerden de adviezen van de minister en amendeerden het oorspronkelijke wetsvoorstel.

'We hebben het toch steeds over minder regelgeving?', vraagt Van Loon zich retorisch af. 'Had de Kamer maar naar De Vries geluisterd', verzucht ook zijn collega Van der Meer uit Cromstrijen. 'De gemeenten zitten met de gevolgen van de bemoeizucht van de Kamer.' ■

Reageren? r.fraanje@berenschot.com

Dierenwelzijn op de lokale agenda

Is dierenwelzijn een onderwerp voor de lokale politiek? Is het een CDA-onderwerp en wat kan een lokale CDA-politicus hiermee? In de handreiking gemeenteprogram, 'De levende gemeente', staat hierover een flinke paragraaf, met de aanbeveling er een wethouder voor verantwoordelijk te maken. Nederland kent slechts een twintigtal wethouders die expliciet 'dierenwelzijn' in hun portefeuille hebben. Onder hen enkele CDA'ers¹. Hoe vullen zij hun beleid in?

door Dirk Gudde

Drs. D.A.C.A. Gudde is redacteur van Bestuursforum en wethouder te Zeist.

In een aantal gemeenteraden heeft een discussie gewoed over het wel of niet toelaten van circussen. Is dat wel of niet een zaak waar gemeenten zich over moeten uitspreken? CDA-Kamerlid Jan Ormel, woordvoerder dierenwelzijn, stelde daarover in juni 2006 Kamervragen. De toenmalige minister Veerman antwoordde dat de regelgeving bevoegdheid van gemeenten wordt begrensd door regelingen van hogere overheden. 'De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren is uitputtend bedoeld voor dierenwelzijnsbeleid. Uit het gemeenterecht vloeit voort dat gemeenten niet bevoegd zijn om vanuit een oogpunt van dierenwelzijn autonome regels over dieren te stellen.'

Probleem

Wat kan er dan wel op lokaal niveau? Dinand Ekkel is voorzitter van CDA-Flevoland, en docent dieiergezondheid en dierenwelzijn aan de Christelijke Agrarische Hogeschool te Dronten. Volgens Ekkel kan er lokaal heel veel gedaan worden op het gebied van dierenwelzijn, in overleg met organisaties als de dierenbescherming, de dierenambulance en kinderboerderijen. 'Als onderwerpen kun je bijvoorbeeld denken aan het diervriendelijk bestrijden van duiven in steden, opvang van zwerfdieren, diervriendelijk vergunningenbeleid voor veehouderijen, kinderboerderijen en hertenkampen en diervriendelijk beheer van gemeentelijk groen'. Ekkel noemt het een groot probleem dat veel gemeenten nog geen beleid hebben ontwikkeld: 'Veel wordt ad hoc

'Vanuit het basisbegrip 'rentmeesterschap' kunnen we niet om dierenwelzijn heen'

gedaan of juist nagelaten, zonder dat gemeenten een visie hebben. Voor een beperkt aantal taken, zoals de opvang van zwerfhonden en -katten is er een wettelijke verplichting om dat gemeentelijk te regelen. Maar wat er moet gebeuren als er bijvoorbeeld een gewonde zwaan wordt aangetroffen, is vaak niet geregeld.'

In het midden Harm Jan van Schaik, lid deelraadbestuur Amsterdam-Noord: 'Op mijn verzoek ontwikkelt de deelraad nu een beleidskader dierenwelzijn.'

Lacherig

In de deelgemeente Amsterdam-Noord kreeg bestuurder Harm-Jan van Schaik het onderwerp dierenwelzijn in zijn portefeuille, zonder dat precies helder was wat dat inhield. Op zijn verzoek ontwikkelt de deelraad nu een beleidskader dierenwelzijn. 'De raad is daar heel actief mee bezig, al blijven sommigen wat lacherig doen over het onderwerp.' Voor het ontwikkelen van beleid en voor concrete maatregelen is in Amsterdam-Noord een budget van 25.000 euro per jaar beschikbaar.

Van Schaik neemt deel aan een landelijk overleg van portefeuillehouders dierenwelzijn, dat nu enkele keren bij elkaar is geweest en ook overleg heeft met het ministerie van LNV. Onder meer wordt besproken wat er landelijk ontwikkeld wordt op dit terrein en wat er lokaal opgepakt kan worden. Van Schaik ziet voorlichting aan burgers als onderdeel van lokaal dierenwelzijnsbeleid: 'Mensen vertellen hoe ze met huisdieren moeten omgaan is een taak die je als gemeente kunt oppakken.' Het betrekken van bewoners bij dierenwelzijn vindt hij belangrijk: 'Het is goed als we hen trots kunnen laten zijn op wat we als (deel-)gemeente in huis hebben aan flora en fauna. Bij het verder ontwikkelen van landelijk gebied, om het aantrekkelijker te maken voor dieren moet je bewoners meenemen.' Als andere onderwerpen voor beleid noemt Van Schaik diervriendelijke bestrijding van dierplagen en aandacht voor dieren in de draaiboeken van het rampenplan.

Ook Van Schaik wil bij het ontwikkelen van beleid organisaties betrekken: 'Ik doe veel in overleg met de Dierenbescherming. Dat is goed voor de kwaliteit van het beleid en geeft ook meer politiek draagvlak.'

Beleid

Carla Breuer, CDA-wethouder in Nieuwegein, heeft zich ingezet voor een aparte portefeuille dierenwelzijn: 'In mijn vorige periode als wethouder heb ik geconstateerd dat er binnen de gemeente door verschillende afdelingen van alles gedaan werd aan dierenwelzijn maar dat er geen samen-

'Veel gemeenten hebben geen visie op dierenwelzijn, het meeste gebeurt ad hoc'

hangend beleid was. Tijdens de collegeonderhandelingen heb ik mij daarom sterk gemaakt voor dierenwelzijn als apart portefeuilleonderdeel en dat vervolgens zelf gekregen. Dierenwelzijn is zowel een landelijke als lokale kwestie. Voor het gemeentebestuur zijn er in de eerste plaats wettelijke taken, op grond van bijvoorbeeld de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (GWVD), het Burgerlijk Wetboek en de Flora- en faunawet. In de APV kunnen aanvullende regels worden opgenomen met het oog op de volksgezondheid, de openbare orde en om hinder en overlast te voorkomen. Voorbeelden zijn een aanlijngedebod en een verbod om vuurwerk af te steken in de nabijheid van dierenweides en de kinderboerderij.'

Als andere mogelijkheden voor gemeentelijk beleid noemt Breuer de opvang van zieke dieren en het bevorderen van biodiversiteit en natuurontwikkeling. Dat komt ook ten goede aan de inwoners, aldus wethouder Breuer. Ook voor de gemeentelijke organisatie zelf ziet zij aandachtspunten op het terrein van dierenwelzijn: 'We willen dat de gebruikte schoonmaakproducten proefdiervrij zijn en we zullen het gebruik van biologische producten in onze catering bevorderen.' Er zijn inmiddels enkele gemeenten die een uitgebreide *Nota dierenwelzijn* hebben vastgesteld². In Nieuwegein zal dit jaar een plan van aanpak voor dierenwelzijn aan de raad aangeboden worden.

Carla Breuer, wethouder Nieuwegein: 'Tijdens de collegeonderhandelingen heb ik mij sterk gemaakt voor dierenwelzijn als apart portefeuilleonderdeel.'

CDA dieronvriendelijk?

CDA-wethouders blijken prima uit de voeten te kunnen met het onderwerp dierenwelzijn. Toch staat het CDA niet te boek als een diervriendelijke partij. Kamerlid Jan Ormel ergert zich aan het dieronvriendelijke imago dat het CDA bij sommigen heeft. Het CDA is volgens hem de meest dier-

vriendelijke partij. Op zijn website illustreert hij dit met de voorbeelden dat het CDA het non-vaccinatiebeleid en het casteren van biggetjes op de Europese agenda heeft geplaatst. Jan Ormel: 'Voor mij zijn dieren levende schepselen waar je verantwoordelijk mee moet omgaan, maar je mag ze wel gebruiken en opeten. Want hoeveel ik ook van dieren houd, een dier is geen mens.' Deze nuchterheid lijkt typerend voor de CDA-benadering van dierenwelzijn. Harm-Jan van Schaik: 'Ik voel me verantwoordelijk voor het welzijn van dieren, maar mijn doel is niet alle dieren te vertroetelen.'

Goede balans

Dinand Ekkel bevestigt dat dierenwelzijn een CDA-onderwerp is: 'Tijdens de Brede Partijdiscussie hebben CDA-leden 'duurzaamheid' als belangrijkste onderwerp genoemd. Duurzaam gebruik van en omgang met dieren hoort daar zeker bij. Vanuit het CDA-basisbegrip 'rentmeesterschap' kunnen we niet om dierenwelzijn heen. Juist het CDA is de partij die een goede balans kan vinden tussen verschillende belangen: naast die van het dier, bijvoorbeeld die van de recreatie en landbouw.'

Dierenwelzijn is een uitstekend CDA-onderwerp, vindt ook wethouder Carla Beuer: 'Rentmeesterschap betekent verantwoord omgaan met onze hele leefomgeving, met de wereld waarin we leven en met alle zaken die ons daarin zijn toevertrouwd. We moeten dus ook zorgzaam met dieren omgaan en de belangen van dieren zorgvuldig afwegen tegen bijvoor-

'Ik hou van dieren, maar een dier is geen mens'

beeld economische belangen en voedselveiligheid.'

De conclusie is dat er geen enkele reden is om dierenwelzijn over te laten aan andere partijen. Aandacht voor dierenwelzijn is een echt CDA-onderwerp. Voor CDA-bestuurders is daarbij de rol van de overheid een bijzonder aandachtspunt, evenals de rolverdeling tussen de bestuurslagen. Ook het niet verabsoluteren van dierenbelangen, maar deze afwegen tegen andere belangen, kenmerkt een CDA-benadering van dierenwelzijn als onderwerp voor de lokale politiek. ■

1. CDA-wethouders met dierenwelzijn in de portefeuille zijn in ieder geval in de (deel)gemeenten: Amsterdam-Noord (Harm-Jan van Schaik), Nieuwegein (Carla Breuer), Staphorst (Klaas Brand), Zwolle (Gerard van Dooremolen), Ede (Wilke Dekker) en Huizen (Janny Bakker).

2. Zeer uitgebreide nota's dierenwelzijn zijn onder meer ontwikkeld in Alphen aan den Rijn, Castricum, Schiedam en Brunssum. De teksten zijn via de websites van de gemeenten te downloaden.

Vragen? d.gudde@zeist.nl

Meer weten?

In de *Nota Dierenwelzijn* staat welke rol het rijk ziet weggelegd voor gemeenten op het gebied van dierenwelzijn. Als de Raad van State advies heeft uitgebracht, zal het Wetsvoorstel dieren aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Dit is een bundeling van verschillende bestaande wetten.

Meer informatie: www.minlnv.nl en www.rda.nl, de site van de Raad voor Dieraangelegenheden.

Waterstand

Door Henk Tiesinga

Internationale inzet waterschappen verruimd

In 2009 verschijnt er een nieuw Nationaal Waterplan. Dit zesjaarlijkse plan vervangt de 4e Nota Waterhuishouding waarin op dit moment het waterbeleid is vastgelegd. Als opmaat naar het nieuwe Nationale Waterplan heeft de ministerraad 7 september jl. de Watervisie 'Nederland overen op de toekomst' vastgesteld.

In haar aanbiedingsbrief schrijft de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat: 'Ik hoop u mee te nemen in mijn ambitie water stevig op de agenda te zetten. Water is zo'n belangrijk en tegelijkertijd onderschat element in onze maatschappij. Water is ordenend voor onze ruimtelijke inrichting, water draagt (al eeuwen) enorm bij aan onze economie. Juist omdat water overal doordringt, is het bij uitstek een bindmiddel tussen sectoren als ruimtelijke ordening, milieu, natuur en economie.'

Hierbij moet ik denken aan een uitspraak van Leon de Winter: 'De ziel van ons volk is door het water gemaakt'. Ik voeg er vaak aan toe: en het watersysteem is ons lichaam.

Kennis internationaal inzetten

Nederland is internationaal bekend vanwege haar deskundigheid op het gebied van waterbeheer. Het vierde hoofdthema in de Watervisie richt zich op de internationale inzet van deze kennis. Immers, de waterproblematiek is een mondiaal vraagstuk met veel verschillende facetten. Klimaatverandering zal in deltagebieden, waar 60 procent van de wereldbevolking leeft, grote gevolgen hebben. Het kabinet onderschrijft de mening van de VN dat toegang tot veilig water en sanitaire voorzieningen een voorwaarde is om ook andere ontwikkelingsdoelen te bereiken. Actief zal worden bijgedragen aan de realisatie van de millenniumdoelen, die tijdens de Millenniumtop in 2000 door de regeringsleiders zijn afgesproken ter bestrijding van armoede en het bevorderen van ontwikkeling. De acht concrete, meetbare doelen moeten in 2015 zijn gerealiseerd.

Schoon drinkwater

Eén van de millenniumdoelen richt zich op het verdubbelen van het aantal mensen dat toegang heeft tot schoon drinkwater en sanitatie voorzieningen. De realisatie hiervan is echter moeilijk en loopt sterk achter. In 2002 hadden 26 miljard mensen, ofwel 40 procent van de wereldbevolking, geen toegang tot sanitaire voorzieningen. De VN heeft daarom 2008 uitgeroepen als het *International Year of Sanitation*. Nederland heeft zich voorgenomen wereldwijd 50 miljoen mensen te voorzien van drinkwater en sanitaire voorzieningen. Sanitatie is dan vaak heel primitief. Denk aan afvoerkanaaltjes, drainage genoemd, en latrines alsmede kleinschalige zuiveringstechnieken.

WASH-akkoord

Op 30 juni 2007 waren het Nederlandse kabinet, maatschappelijke organisaties, bedrijven, instanties en instellingen, vakbonden, kerken en individuele burgers bijeen op het eiland Schokland in de Noordoostpolder om het *Akkoord*

van Schokland te ondertekenen. Hiermee werd breed uiting gegeven aan de inzet om concreet en actief de millenniumdoelen in 2015 te halen.

Onderdeel van dit akkoord is het WASH-akkoord, dat staat voor Water, Sanitaire voorzieningen en Hygiëne. Kabinet en

'Internationale jaar van Sanitatie is een uitdaging voor waterschappen'

de verenigde watersector hebben toen nogmaals hun inzet met betrekking tot drinkwater en sanitatie onderstreept. Ik was aanwezig om namens de Nederlandse waterschappen het WASH-akkoord te ondertekenen.

Bijdrage waterschappen

In Nederland zijn de waterschappen verantwoordelijk voor de waterzuivering. Wie de inzet van de internationale samenwerking van de waterschappen met betrekking tot waterbeheer bekijkt, zal verrast zijn van de vele samenwerkingsprojecten binnen Europa, maar ook daarbuiten. Egypte, Zuid Afrika, Indonesië, Suriname, de Antillen, Bangladesh, Nicaragua om maar enkele te noemen. Toch blijkt hierbij sanitatie maar een beperkt deel te zijn. Tijd dus om in 2008 een inhaalslag te plegen. De Unie van Waterschappen is bezig een plan van aanpak op te stellen. Eind 2007 moeten alle waterschappen er mee aan de slag. Een discussie die in veel waterschapsbesturen plaatsvindt is de vraag of functioneel publieke belastingsgelden hieraan mogen worden besteed. Daarvoor zijn immers de algemene territoriale overheid, provincie en gemeente.

Welnu, na het uitbrengen van de *Watervisie* is deze discussie achterhaald. Zij stelt dat het kabinet maatregelen neemt om de mogelijkheden voor internationale inzet van waterschappen te verruimen. Er is dus geen enkel beletsel meer voor waterschapsbesturen, om als deel van onze gedecentraliseerde overheid, medeverantwoordelijkheid te dragen voor het realiseren van de sanitatie doelstellingen. Het door de waterschappen opgerichte NWB-fonds (Nederlandse Waterschapsbank-fonds) kan hiervoor worden aangewend. In samenwerking met anderen is het *Internationale jaar van Sanitatie* in het bijzonder een uitdaging voor de waterschappen.

Mr. ir. H.L. Tiesinga is dijkgraaf van Zuiderzeeland

Reageren? tiesinga@xs4all.nl

Uitgelicht

25 Jaar raadslid

Gradus van Wel was in september 25 jaar raadslid in Tiel. Wat is er veranderd in het raadswerk de afgelopen 25 jaar? Was de dualisering een goede zet? En: wordt het na 25 jaar geen routinewerk?

Gradus van Wel: 'In ben geboren en getogen Tielenaar. Tiel ligt me echt aan het hart. Ik wilde graag iets doen voor de stad. Daarom ben ik destijds actief geworden in de politiek. In de jaren 60 en 70 in de KVP, daarna in het CDA. In '82 werd ik raadslid voor het CDA en dat ben ik nu al 25 jaar onafgebroken. Het mooie van het raadswerk is dat je echt iets kunt bereiken voor je stad. Het blijft leuk als je concrete veranderingen ziet waar je een bijdrage aan hebt geleverd.' 'Minder leuk is dat de financiële middelen in Tiel beperkt zijn. Tiel is een centrumgemeente. Dat betekent dat wij veel voorzieningen hebben waar andere gemeenten gebruik van maken maar niet aan meebetalen. Wij zitten dan ook altijd krap bij kas. Dat betekent dat sommige zaken die echt noodzakelijk zijn soms niet kunnen worden uitgevoerd. Dat is wel eens frustrerend. Je ziet dat er dingen dringend moeten worden geregeld, bijvoorbeeld het onderhoud aan een weg, maar het kan niet of pas op de langere termijn omdat er geen financiële middelen zijn.'

Vroeger

'In 25 jaar is er veel veranderd in het raadswerk. Het raadswerk anno 2007 is niet te vergelijken met toen ik begon. Het is allemaal een stuk professioneler geworden en de burger wordt veel actiever bij de beleidsvorming betrokken. Vroeger was de besluitvorming toch vooral 'zonder de burger over de burger'. De grootste verandering is natuurlijk de invoering van de dualisering in 2002. De start was moeizaam, er kwamen zoveel veranderingen tegelijkertijd op ons af. Maar ik ben tevreden zoals het nu draait, ik zou niet meer terug willen naar vroeger.' 'De grootste verandering is dat de wethouder geen deel meer uitmaakt van de raad. Hij is op grotere afstand komen te staan van de fractie. Dat merk je in de opstelling van de raad. Vroeger was het toch eigenlijk wel uit den boze als je als fractie niet achter je wethouder stond. Dat kwam dan ook nauwelijks voor. Nu kun je als fractie onafhankelijker functioneren en je eigen standpunt bepalen. Je kunt als raad veel meer sturen. Je ziet dat vooral in de commissies.

'Mensen verkijken zich vaak op de hoeveelheid werk die aan het raadslidmaatschap vastzit'

Vroeger was de wethouder voorzitter van de commissie en stuurde de commissie zo'n beetje in de richting van z'n eigen standpunt. Nu is een raadslid voorzitter en dat werkt echt anders. Je ziet dat de kritischer opstelling van de raad het beleid, en dus ook de stad, ten goede komt.'

Gradus van Wel: 'Of dit mijn laatste periode is, weet ik nog niet. Dat beslis ik pas in 2009.'

Werkdruk

'Het raadswerk is in de afgelopen 25 jaar behoorlijk toegenomen. Er gaan steeds meer taken van het rijk naar de gemeenten. Neem bijvoorbeeld de WMO, maar ook op andere terreinen, zoals het milieu, is er meer werk te doen. Dat wordt alleen maar meer als de decentralisatie blijft doorgaan. Het plan om het aantal raadsleden te verminderen lijkt me dus geen goed idee. Dat zou betekenen dat meer werk over minder mensen verdeeld moet worden. Mensen verkijken zich nu al op de hoeveelheid werk die aan het raadslidmaatschap vastzit. Ook in Tiel hebben raadsleden moeten stoppen omdat ze het niet langer konden combineren met hun werk. Ik ben zelf inmiddels met pensioen, voor mij speelt dit niet meer.' 'Of dit mijn laatste periode is, weet ik nog niet. Dat beslis ik pas in 2009. Dan is het vervolgens aan de leden waar ik op de lijst kom. De afgelopen keer had de ledenvergadering mij, in afwijking van de adviescommissie, op een onverkiesbare plaats gezet. Men vond dat er aan verjonging moest worden gedaan. Uiteindelijk ben ik er met voorkeurstemmen toch ingekomen. En ik doe het met veel plezier. Ook na 25 jaar is het nog steeds geen routine geworden. Natuurlijk komen sommige dingen terug, maar er zijn ook altijd weer nieuwe onderwerpen. Het werk blijft me boeien.'

In deze rubriek komen lokale/provinciale CDA-politici aan het woord met een opvallend of bijzonder verhaal uit de praktijk. Kent u iemand die voor deze rubriek in aanmerking komt?

Mail dit dan naar redactie@bestuursforum.nl

Decentrale overheden in de rijksbegroting

Het kabinet-Balkenende IV heeft de eerste begroting afgeleverd. Na het coalitieakkoord van februari en het beleidsprogramma van deze zomer, vormt de begroting het laatste onderdeel van de trits. Wat zijn de hoofdlijnen in de rijksbegroting ten aanzien van gemeenten en provincies? In het algemeen heerst tevredenheid in gemeente- en provincieland, maar er zijn ook bedreigingen. Het kabinet lijkt te kiezen voor gemeenten.

door Eric Janse de Jonge

Dr. E.J. Janse de Jonge is lid van de Eerste Kamer.

Dit kabinet zet het decentralisatiebeleid van de laatste twintig jaar voort. Dat is niets nieuws, maar het blijft bij dit onderwerp altijd zaak goed op te letten. Wat decentraliseert het rijk, op welke wijze en zijn verantwoordelijkheden en middelen met elkaar in balans? In het verleden hebben we (te) vaak meegemaakt dat taken 'over de muur' werden gegooid, zonder voldoende financiën. Dat maakte het besturen van provincies en gemeenten niet gemakkelijker. In veel gevallen konden gemeenten niet anders dan tot lastenverzwaring via het eigen belastinggebied over te gaan. Concretisering van deze decentralisatie dient nog plaats te vinden. In elke geval zal het ministerie van Binnenlandse Zaken onder leiding van minister Ter Horst stevig inzetten op de gemeenten. Participatie, inburgering en de jeugdproblematiek zijn de speerpunten van het beleid voor de komende vier jaar. Hiernaast zijn de aanpak van de zogenaamde veertig 'prachtwijken' en de overheveling van de AWBZ naar de WMO belangrijke doelstellingen van het kabinet. Maar ook bij deze operaties dient men alert te zijn op verkapte bezuinigingen.

Geruime tijd geleden hebben rijk en provincies overeenstemming bereikt over langdurige investeringen in het landelijke gebied (ILG). Deze begroting laat echter zien dat decentralisatie wel fraai klinkt, maar niet altijd betekent dat je als provincie je ambities kan waarmaken.

Meer geld

Zowel het Provincie- als het Gemeentefonds neemt in omvang toe. Het accres van het Provinciefonds stijgt nominaal met 2 procent en het Gemeentefonds wordt met 1,3 miljard extra gevuld tot 2011. Dat is goed nieuws. Dit betekent dat gemeenten en provincies zelfstandig de maatschappelijke

'Het decentralisatiebeleid wordt doorgezet, maar is nog niet concreetiseerd'

problemen kunnen aanpakken en financieren. Keerzijde voor de provincies is dat stevig bezuinigd wordt op de Brede Doeluitkering (BDU). De bezuinigingen betreffen 1 procent op de groei van de BDU (dat komt neer op ongeveer 120 miljoen

Binnenlandse Zaken denkt onder meer aan het verminderen van het aantal raadsleden om de bezuiniging van 90 miljoen op de post 'bestuurskosten lokale overheden' te realiseren.

voor de provincies) en het niet uitkeren van de prijsindex. Dit is in tegenstelling tot de *Nota Mobiliteit*, waarin wordt uitgegaan van een jaarlijkse groei van 2,1 procent naast de prijsindex. De doelstelling van deze afspraak is het bevorderen van extra groei in het openbaar vervoer, aanleg en onderhoud van infrastructuur en de verkeersveiligheid. Ook is 'samen de trap op en samen de trap af' afgesproken voor de groei van het infrastructuurfonds.

Hiernaast wordt bezuinigd op investeringen in het landelijke gebied: 60 miljoen. Dat is in afwijking van het bestuursakkoord over Investeringen in Landelijk gebied (ILG) van december 2006.

Belastinggebied

Voor beide decentrale overheden is het eigen belastinggebied van groot belang. De gemeenten zijn ingenomen met het wetsvoorstel over het afschaffen van de maximering van de OZB. Zij streven naar een verdubbeling van het eigen belastinggebied. Echter, uitbreiding van het eigen belastinggebied dient gelijk op te gaan met afschaffing dan wel verlaging van rijksbelastingen. Dat laatste gaat beslist niet gebeuren: het belastingplan van het kabinet munt uit door talrijke belastingmaatregelen op centraal en decentraal niveau. Het is onbegrijpelijk dat belangenorganisaties als IPO en VNG hier geen politiek punt van maken. Het is in elk geval zaak dat het parlement kritisch kijkt naar dit omvangrijke voorstel.

Ten aanzien van de provincies is nog steeds niet duidelijk of en hoe de motorrijtuigenbelasting (de zogenaamde opcenten) vervangen gaat worden door een andere belasting,

'Het is nog niet duidelijk of de mrb vervangen gaat worden door een andere belasting'

bijvoorbeeld een ingezetenenbelasting. De MRB wordt immers geleidelijk afgeschaft bij de introductie van de kilometerheffing. Het verlies van eigen belastinggebied raakt de basis van de provincies. Het kan niet zo zijn dat gemeenten uitbreiding en provincies inkrimping van hun belastinggebied krijgen.

Interessant is nog dat het kabinet onder het kopje 'vermindering bestuurskosten lokale overheden' spreekt van een korting van 90 miljoen op de lokale bestuurskosten. Hoe dit concreet wordt ingevuld is nog niet duidelijk, maar gedacht wordt aan het verminderen van het aantal raadszetels. Daarnaast is het denkbaar dat gekeken wordt naar de 'overige' bestuurskosten. Daar valt beslist nog wel winst te halen uit meer efficiency.

Veel problemen

Het kabinet lijkt in deze eerste begroting impliciet te kiezen voor de gemeenten. De VNG was dan ook enthousiast over deze begroting. Daar is niets mis mee, mits zij dat ook in beleidsmatige en financiële zin kunnen waarmaken. De problemen liggen hoog opgetast in vooral de grote gemeenten. Maar ook provincies verdienen aandacht. Indien zij

(advertentie)

Er wordt 60 miljoen bezuinigd op investeringen in het landelijk gebied. Dit is in afwijking van het bestuursakkoord over Investerings in het Landelijk Gebied (ILG).

zich concentreren op hun eigenlijke taken, namelijk milieu, ruimtelijke ontwikkeling en verkeer en vervoer, moet het mogelijk zijn afspraken te maken over de financiering van het mede-uitvoeren van rijksbeleid in de provincies. Nog steeds focussen provincies zich teveel op oneigenlijke taken, zoals de regie op de jeugdzorg. Met de aangekondigde komst van de Centra voor Jeugd en Gezin wordt deze belangrijke overheids-taak immers neergelegd bij de gemeenten. ■

Reageren? ejansedejonge@home.nl

Begrotingsbehandeling

De begroting van Binnenlandse Zaken zal eind november in de Tweede Kamer worden behandeld.

CDA BSV

**Bestuurders-
vereniging**

Rijk, provincie en gemeente zijn de drie bestuurslagen in Nederland. In de loop der jaren zijn ze elkaar echter voor de voeten gaan lopen en in een aantal gevallen is niet meer duidelijk wie waarover gaat. Tussen de diverse bestuurslagen bestaat daarom al geruime tijd discussie over elkaars taken en bevoegdheden. Wat betekent het CDA-gedachtegoed voor deze discussie?

In *Thorbeckse Twisten*, een uitgave van Christen Democratisch Verkenningen, is hiervoor een voorzet gedaan. De Bestuurdersvereniging wil deze discussie voortzetten. Samen met het Steenkampinstituut wordt daarom dit najaar en komend voorjaar in elke provincie een bijeenkomst georganiseerd met als titel:

Thorbeckse Twisten, een discussie over de taken van rijk, provincie en gemeente

Een aantal bijeenkomsten is al gepland: 20 november in Zuid-Holland, 28 november in Overijssel en 10 december in Drenthe. Leden ontvangen hierover nader bericht van hun provinciaal bestuur. Voor de overige provincies zal de datum nog worden vastgesteld.

Meer informatie: Jo-Annes de Bat, directeur CDA-bestuurdersvereniging,
debat.bsv@cda.nl of 070-3424895

Hoe krijgen raadsleden greep op gemeentelijke samenwerking?

In gemeentelijke samenwerkingsverbanden gaan grote bedragen om. Veel raden zijn echter het zicht op de uitgaven kwijt en hebben het gevoel dat samenwerkingsverbanden onbestuurbaar zijn geworden. Het is belangrijk dat raadsleden meer greep krijgen op de samenwerkingsverbanden om te voorkomen dat de besturen verzelfstandigen en bureaucratiseren. Er zijn hiervoor diverse mogelijkheden.

door Michiel Herweijer

Dr. M. Herweijer is docent bij de vakgroep bestuursrecht en bestuurskunde van de universiteit Groningen.

Gemeentelijke rekenkamers doen regelmatig onderzoek naar intergemeentelijke samenwerking¹. Soms is de aanleiding dat de begroting werd overschreden en de deelnemende gemeenten het tekort moeten bijpassen (Baanstede in Zaanstad). Ook kan het zijn dat burgers klagen over de tekortschietende kwaliteit (muziekschool Scala in Westerveld). Steeds blijkt dat het raadsleden niet goed lukt de samenwerkingsverbanden aan te sturen. Op zich hebben ze hiervoor wel een aantal bevoegdheden. Ze benoemen zelf de afgevaar-

‘Raadsleden moeten weer een meerderheid verwerven in het AB van samenwerkingsverbanden’

digden van hun gemeente in het Algemeen Bestuur van het samenwerkingsverband en kunnen deze ter verantwoording roepen en tussentijds ontslaan. Daarnaast beslissen de raden van de deelnemende gemeenten of zij de begroting van het samenwerkingsverband goedkeuren. Het verwerpen van een regiobegroting is een forse stok achter de deur.

Hamerstukken

Een probleem is echter dat raadsleden deze mogelijkheden onvoldoende benutten. Hiervoor zijn verschillende oorzaken. Als de nieuwe raad - kort na haar verkiezing - nog moet wennen, benoemt de raad al de afgevaardigden in de AB-en.

Bij het samenwerkingsverband Parkstad Limburg wordt een bestuurlijke constructie gebruikt die de positie van raadsleden versterkt. In veel andere samenwerkingsverbanden wordt die positie juist ondermijnd.

Regeling	AB-leden	raadsleden in AB	gekozenen
Regio Parkstad Limburg	31	31	100%
Drechtsteden	50	50	100%
Regio Zuid-Holland Zuid	20	20	100%
Milieudienst IJmond	12	8	66%
ISD Midden-Langstraat	9	6	66%
Regio Achterhoek	16	8	50%
Streekraad Oost-Groningen	28	14	50%
ISD Kromme Rijn Heuvelrug	8	3	38%
ISD Alblasserwaard	12	3	25%
Regio IJssel-Vecht	13	0	0%
Regioraad Noord-Groningen	8	0	0%
ISD Bollenstreek	8	0	0%
ISD Assen	3	0	0%
GGD West-Friesland	13	0	0%
GGD Hart voor Brabant	29	0	0%
SW Fryslân	8	0	0%
GGD Gelre-IJssel	18	0	0%
Milieudienst Kop Noord-Holland	6	0	0%

Het aantal raadsleden in algemene besturen neemt af en is nu minder dan 50 procent. In de jaren negentig was dat nog 70 procent.

Daarnaast bereiken de financiële stukken de raad meestal te laat en rond het zomerreces. Benoemingen en begrotingsgoedkeuring worden hamerstukken. In de schaarre ontmoetingen met raadsleden etaleert de directeur van het samenwerkingsverband zijn informatievoorsprong. Ook vinden de afgevaardigde raadsleden de afwijkende besluitvorming binnen het samenwerkingsverband verwarrend. Raadsleden tobben met de vraag of zijn hun politieke stroming, hun gemeente, of gewoon de burgers van de regio als geheel moeten vertegenwoordigen. AB-vergaderingen kenmerken zich door lage quora. WGR-stukken worden zelden grondig gelezen. Bovendien: niemand spreekt de afgevaardigde raadsleden aan op hun functioneren in het AB. Zo kan bij een enkele afgevaardigde de gedachte postvatten dat het om een vrijblijvende sinecure gaat.

Verbroken verbindingen

Daar komt nog bij dat de invoering van de dualisering de sturing verder heeft verzwakt. Bij de invoering van het duale stelsel (maart 2002) zijn historisch gegroeide verbindingen tussen raadsleden en samenwerkingsverbanden verbroken. De directeursecretaris die een goede kijk heeft op het samenwerkingsverband, is niet langer de eerste adviseur van de raad. Terwijl gemeentebesturen de raad na 2002 bedienen met programmabegrotingen die aan de eisen van het BBV voldoen, slagen de samenwerkingsverbanden er niet in uiteen te zetten wat de doelen zijn, welke activiteiten worden ontplooid en wat per afzonderlijk product de kosten zijn. In

Afvalverwijdering is een van de posten waar samenwerkingsverbanden veel geld aan uitgeven.

veel gemeenteraden is er een dualistische debatcultuur ontstaan. Binnen samenwerkingsverbanden is het echter zaak voorzichtig te polderen, want de besluitvorming daar verloopt in beginsel bij unanimiteit. Altijd is er de kans dat een gemeente die zich *overruled* weet, uit het samenwerkingsverband stapt (vetomacht).

Strijdig

Binnenlandse Zaken heeft geen aanwijzing gegeven of, en zo ja, hoe de lokale duale verhoudingen doorwerken in het regiobestuur. Gemeenten bedenken daarom zelf eigentijdse 'oplossingen'.

De eerste 'oplossing' is het dual maken van het regiobestuur. Alleen de in het AB afgevaardigde raadsleden krijgen stemrecht. Het DB bestaat uit door de deelnemende gemeenten afgevaardigde wethouders en burgemeesters. Deze constructie treffen wij aan in Parkstad Limburg en de Drechtsteden. Deze variant is echter strijdig met artikel 14,

lid 1 WGR, waarin staat dat DB-leden uit het AB moeten komen.

Bij de andere 'oplossing'² gaat men ervan uit dat gemeenschappelijke regelingen in belangrijke mate gericht zijn op uitvoering. Daarom moeten raadsleden geen positie hebben in de algemene besturen van de regelingen (zij richten zich immers op kaderstellen en controleren). Nog slechts wethouders en burgemeesters worden afgevaardigd naar het AB. We komen deze opvatting bijvoorbeeld tegen bij de Regio IJssel-Vecht. In andere regioraden is deze optie volop in discussie. Deze variant is echter strijdig met artikel 13, lid 1, WGR waar staat dat raadsleden vrij zijn in hun keuze wie zij uit hun midden afvaardigen. Deze wettelijk geborgde vrijheid kan niet worden ingeperkt.

Hoewel beide 'oplossingen' strijdig zijn met de wet, heeft de eerste variant het voordeel dat het de positie van de raadsleden versterkt. De tweede oplossing draagt bij tot verdergaande verzelfstandiging en bureaucratisering van het op afstand geplaatste regiobestuur.

Uit onderzoek blijkt dat de tweede, bestuurlijke, oplossing het meest populair is³. De meeste functionele samenwerkingsverbanden (milieudienst, basisgezondheidsdienst, intergemeentelijke sociale dienst) kiezen voor een algemeen

'Goede informatievoorziening van raadsleden is voorwaarde voor betere sturing'

bestuur bestaande uit bestuurders. Maar ook een groeiend aantal integrale samenwerkingsverbanden (gewesten) kiest voor een algemeen bestuur zonder raadsleden.

Geen diepgang

Onderzocht is hoe deze Algemene Besturen zonder raadsleden functioneren. Het blijkt dat de bestuurlijk samenge-

stelde AB-en een voorkeur hebben voor non-interventiedrag. Het onkritische uitgangspunt is dat de zittende DB-leden het juiste hebben besloten. De enige vraagpunten die in het AB aan de orde komen zijn financieel, organisatorisch (bevoegdheden) of verdelend van aard. De bestuurders in het AB hebben niet de neiging aan het klantperspectief (de dienstverleningskwaliteit) veel aandacht te geven, noch om de controversiële aspecten van het beleid uitvoerig en in het openbaar door te spreken. AB-leden die niet tevens DB-lid zijn, schitteren door afwezigheid. Bestuurlijke vertegenwoordigers van gemeenten die in het AB worden *overruled*, zijn - meer dan raadsleden - geneigd om in het eigen college van B en W meteen de vraag op te werpen of de gemeente zich niet uit de samenwerking moet terugtrekken. Voorzover er sprake is van

Verschillen tussen besluitvorming in gemeente en samenwerkingsverband

Hoe het in de gemeente gaat:

Scheiding college en raad
Besluitvorming bij enkelvoudige meerderheid
Raadsgriffier ondersteunt raadslid
Eigen rekenkamer en burgerjaarsverslag
Dualistische cultuur
Robuuste constitutie

Hoe het in samenwerkingsverband gaat:

DB-leden hebben stem in AB-vergadering
Besluitvorming bij unanimiteit
Directeuresecretaris richt zich op DB-leden
Geen regeling voor zelfevaluatie
Consensuscultuur
Instabiele hulpstructuur

Negen omvangrijke gemeentelijke uitgavencategorieën in 2004 (in euro's)

Sociale werkplaatsen	2.051.300.000
Gewesten, regioraden: integrale samenwerkingsverbanden	1.370.800.000
Openbaar vervoer in WGR-plusgebieden	854.600.000
Basisgezondheidszorg en ambulancevervoer	416.500.000
Afvalverwijdering en verwerking	348.400.000
Brandweer	336.000.000
Maatschappelijke dienstverlening	226.100.000
Regionale milieudienst	141.500.000
Bijstandsverlening (ISD)	56.100.000

Volgens het CBS droegen gemeenten in 2004 meer dan 7,5 miljard euro af aan samenwerkingsverbanden. De kosten van de integrale samenwerkingsverbanden (vroeger gewest of regiораad genoemd) zijn aanzienlijk (1,3 miljard euro). In de paragraaf 'Verbonden partijen' van de programmabegroting staat welk beslag de intergemeentelijke samenwerking legt op de financiële ruimte van de gemeente.

debat in het AB, is de diepgang gering, niet kritisch, en zeker niet dualistisch.

Herstellen

Nu de eerste collegeperiode van dualisering achter ons ligt, moeten de verbroken verbindingen worden hersteld. Raadsleden moeten zich weer richten op de buitenwereld van regio en samenwerking. Raadsleden moeten - net als in de jaren negentig van de vorige eeuw - weer een meerderheid verwerven in de Algemene Besturen van de samenwerkingsverbanden. Raadsleden zijn meer dan bestuurders geneigd zich te verplaatsen in de klanten van de samenwerkingsverbanden en in het oplossen van maatschappelijke problemen. Ze zijn ook minder snel dan bestuurders gebiologeerd door machts- en managementvragen. De heropening van het openbare debat over het regionale beleid kan alleen worden bereikt als raadsleden een goede informatiepositie opbouwen. Dat

Adviezen

Raadsleden hebben de volgende mogelijkheden om de greep op samenwerkingsverbanden te vergroten:

1. Raadsleden verlangen dat het samenwerkingsverband informatieve programmabegroting indient.
2. Raadsleden nemen reguliere begrotings- en rekeningscyclus serieus: stellen vragen, komen met suggesties, onthouden eventueel goedkeuring.
3. Raadsleden in het AB bespreken voorafgaand aan AB-vergaderingen met raadsleden uit andere deelnemende gemeenten de agenda.
4. Raadsleden vragen aan het samenwerkingsverband om met regelmaat klanttevredenheidsonderzoek te verrichten, zich te spiegelen aan benchmarks en inzage te verschaffen in ingediende en afgehandelde klachten (vergelijk burgerjaerverslag).
5. Raadsleden vragen hun griffier, fractieassistenten en rekenkamer gericht om ondersteuning, zowel beleidsinhoudelijk als procedureel.

kost tijd en aandacht. Raadsleden klagen al over gebrek aan tijd. Gelukkig kunnen raadsleden tegenwoordig de hulp in roepen van hun rekenkamer, de fractieassistent en de raadsgriffie (eventueel in samenspraak met griffiers van andere aan het samenwerkingsverband deelnemende gemeenten). Bovendien kan het raadslid zijn informatiepositie verbeteren door kennis te nemen van het sectorbeleid (van het betreffende ministerie), door de positie van het eigen samenwerkingsverband te spiegelen aan het benchmarkgemiddelde, en door voorafgaand aan de AB-vergadering samen met AB-leden uit andere deelnemende gemeenten de belangrijkste vragen aan het regiobestuur door te nemen.

Zo wordt voorkomen dat het regiobestuur zich verder zelfstandigt en bureaucratiseert en krijgen raadsleden eindelijk weer greep op het regiobestuur. We bereiken dan dat regiobestuurders en hun ambtenaren weer worden geconfronteerd met openhartige en bezorgde vragen van betrokken volksvertegenwoordigers. ■

1. Bijvoorbeeld: Rekenkamercommissie Oudewater, Montfoort, Lopik, De driehoeksrelatie, december 2006; Rekenkamercommissie Meppel, Westerveld, Steenwijkerland, De macht over het stuur, september 2007; Rekenkamer Zaanstad, Sociale werkvoorziening in Zaanstad, september 2006; en Rekenkamercommissie Hoeksche Waard, Verbonden partijen, juni 2007.
2. Zie motie 2006-9673, gemeenteraad Meppel, 8 juni 2006. Zie ook: Middelburg, voorstel aan de raad over benoemingen in gemeenschappelijke regelingen, volgnummer 06-78, 9 mei 2006.
3. In de recente steekproef van 18 samenwerkingsverbanden zijn er 143 raadsleden op in totaal 292 DB-leden. Dat is minder dan 50 procent. In het begin van de jaren negentig hadden de raadsleden nog een ruime meerderheid (70 procent) in de AB-en van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Zie bijvoorbeeld: J.M.E. Traag, Intergemeentelijke samenwerking, proefschrift, Universiteit Twente, 1993, bijlage 5, blz. 323; maar ook: Maaik Everink e.a., De WGR in het Noorden, universiteit groningen, 1993, p.80, p.117, p.171.

Vragen? m.herweijer@rug.nl

(advertentie)

CDA BSV

Bestuurders-
vereniging

www.cda-bestuurdersvereniging.nl voor:

- Actuele berichten over het lokaal en provinciaal bestuur
- Dossiers over diverse onderwerpen, zoals asielzoekers, de Randstaddiscussie, het bestuursakkoord
- Databank initiatiefvoorstellen
- Deskundigennetwerk WMO
- Het archief van Bestuursforum
- Publicaties, zoals diverse handreikingen, modelfractiereglement en competentieprofielen
- Ledenaanbiedingen, de agenda van de BSV en het aanmelden voor de gratis nieuwsbrief van de vereniging

Heeft u vragen over de website? Heeft u uw wachtwoord nodig voor het besloten gedeelte? Neem dan contact op met Maarten Neuteboom, webredacteur BSV: neuteboom.bsv@cda.nl of 070-3424893

De Stelling

Elke maand reageren twee personen uit de politiek op een stelling.

Het is zinvoller om in prachsteden te investeren dan in prachtwijken.

Wim Kuiper: 'Niet afbakenen'

Natuurlijk zijn extra investeringen in prachtwijken zinvol, maar effectief wijkenbeleid kan niet los gezien worden van het totale stedelijk beleid. Het is een beetje kunstmatig dat er zoiets als een landelijk wijkenbeleid wordt opgetuigd. Bovendien vind ik het jammer als het stedenbeleid helemaal zou verschuiven naar een te lage schaal. Het gaat juist bij de sociale problematiek in de steden om de bredere samenhang op stedelijk niveau van wonen en leefomgeving, participatie, integratie, veiligheid en zorg. De vraagstukken die zich voordoen op het vlak van de afbakening van de juiste wijken en de toedeling van middelen stemmen mij niet vrolijk. Ook dreigt het wijkenbeleid door het accent op gelden en inzet van woningcorporaties weer helemaal in de volkshuisvestingshoek te belanden. Een les die de afgelopen jaren al zo vaak is getrokken is dat sociale problematiek niet langs fysieke weg is op te lossen.

Nieuwe bureaucratie

Het was volgens mij voldoende geweest als de stadsvernieuwingsgelden op een minder omslachtige manier waren aangevuld met corporatiemiddelen die tot nu toe in de vorm van reserves op de plank zijn blijven liggen. Wat nu nog steeds niet is geregeld, is openheid van corporaties over hun daadwerkelijke investeringscapaciteit en daaraan gekoppelde doorzettingsmacht bij gemeenten om woonvisies te realiseren. Waar de oude bureau-

Wim Kuiper

Functie:
Lid directieraad VNG

cratie van het Grote Stedenbeleid langzaam maar zeker steeds minder was geworden, lopen we nu het risico van weer nieuwe bureaucratie. Er zal heel veel papier en overleg op z'n Haags 'gewisseld' worden in het kader van de prachtwijken. Maar ondertussen vertrouw ik er wel op dat de uitverkoren gemeenten ook met deze nieuwe impuls toch op een goede manier zullen bouwen aan achttien prachsteden.

Bas Jan van Bochove: 'Bewust ingrijpen'

Onderweg van de lagere school naar huis fietste ik altijd langs het huis van mijn grootouders. Twee keer per dag stopte ik daar om opa en oma even gedag te zeggen. Even vertellen hoe het op school was. Mijn grootouders waren zeer geïnteresseerd in het wel en wee van hun kleinkinderen. Er lag ook altijd iets voor ons klaar. Vaak was dat een appel. Die appels plukte mijn opa zelf van zijn eigen appelbomen en hij loodste ze met zorg door de winter. Ze lagen in manden op een plaats waar ze het best beschermd waren. Zijn zorg betekende ook dat hij regelmatig controleerde of in er geen aangetaste exemplaren tussen zaten. Die werden verwijderd. Mijn opa legde mij uit dat een rotte appel de hele mand kon aantasten. Daarom moet deze eruit.

Niets nieuws onder de zon

Het beeld van die manden met appels komt bij mij boven als ik de betekenis van de stelling op mij laat inwerken. De prachsteden van vandaag, die door vele toeristen worden bezocht, zijn organisch tot stand gekomen. Eeuwen van oorlogen, brandschatten, branden, economische voor- en tegenspoed, bouwen, breken en opnieuw opbouwen hebben deze prachsteden gemaakt. De veranderingen hebben bijgedragen aan en zijn het gevolg van de emancipatie van de burgers. In de ééentwintigste eeuw is er niets nieuws onder de zon en net als in alle eeuwen zijn er wijken die het niet goed doen en moeten worden aangepakt. Dat gebeurt minder organisch. De mens grijpt bewust in om 'aangetaste' wijken, maar bovenal de mensen in die wijken, nieuwe ontwikkelingskansen te geven. De kwaliteit van wonen, werken, scholing, veiligheid, economische

Bas Jan van Bochove

Functie:
Lid CDA-Tweede Kamerfractie

ontwikkeling en burgerschap moet worden verbeterd. De metafoor van de mand met appels is zeer wel toepasbaar. Investeren in krachtwijken is nodig om tot prachsteden te komen.

Radertje

In memoriam Gerrit de Bruijn (1942-2007)

Gerrit de Bruijn is geheel onverwacht op 16 oktober overleden. Hij is van 1983 tot 2001 redacteur geweest van Bestuursforum. Bij de meeste lezers is hij vooral bekend als Gerrit van Bunnik, auteur van 'Het Radertje', dat hij sinds juni/juli 1996 elke maand schreef.

Sinds 1970 was De Bruijn raadslid in Amersfoort, sinds 1978 wethouder Sociale Zaken. Hij hield van schrijven én hij had een vaardige pen. Hij schreef hij over uiteenlopende onderwerpen, van de ontwikkelingen in de zorgsector en het woonwagengebeid tot het welstandsbeleid, de publieke moraal, en het openbaar bestuur en de inrichting van de publieke ruimte. Zijn laatste artikel voor Bestuursforum schreef hij in nr. 8/9 in 2005. Het ging over alcohol in het verkeer. Het was een heel persoonlijk verhaal. Na een receptie is hij aangehouden voor alcoholcontrole en bleek boven de grens te zitten. Hij heeft het traject beschreven dat je daarna doormaakt. Hij moest onder meer verplicht op cursus (over wat drank met je doet). Hij heeft het geschreven omdat bestuurders vaak naar recepties moeten en net als hij met twee glaasjes (of meer) op gaan rijden. Maar dan zit je dus al fout. Hij hoopte dat mensen van zijn fout zouden leren. Ik vond het moedig dat hij dat heeft gedaan. Hij heeft mij later verteld dat hij op dit artikel veel reacties heeft gehad. Mensen vonden het goed dat hij dit aan de orde stelde. Dat geldt voor veel van zijn artikelen in Bestuursforum. Ook zijn column, 'Het Radertje', onder het pseudoniem Gerrit

van Bunnik, werd door veel van onze lezers zeer gewaardeerd. Zijn fijnzinnige humor maakte zijn korte bijdragen nog eens extra leesbaar. Ik verwijs naar zijn bijdragen over zijn verzameling taalflaters van politici, een onuitputtelijke bron van taalvirtuositeit en vermaak.

Gerrit was een gedreven christen-democraat. Hij zette zich met hart en ziel in voor de samenleving. Hij wilde zijn ervaringen graag overbrengen op andere politici en bestuurders. Daarin is hij heel goed geslaagd. In de kern was hij niet alleen bestuurder, maar tevens journalist. Hij kon op enige afstand als journalist reflecteren op de politieke praktijk van alle dag. Daaraan was en is nog steeds behoefte.

Op 16 oktober is Gerrit de Bruijn plotseling overleden tijdens een bezoek aan zijn dochter in New York. Wij gedenken hem als een warm en sympathiek persoon. Zijn redactielidmaatschap van vele jaren heeft onmiskenbaar zijn stempel gedrukt op de vorm en inhoud van ons blad. We hebben veel profijt van zijn inbreng gehad en denken met veel warme gevoelens aan hem terug.

Moge de belofte van Christus zijn vrouw en kinderen tot troost zijn bij het verlies van deze unieke mens.

Eric Janse de Jonge,
redactievoorzitter Bestuursforum

Citaten

'Mijn kleindochter van net vijf logeerde dit week-einde bij ons en zei: 'Opa, u bent 74, maar dat kun je helemaal niet zien!'

(Gerrit Braks, oud-minister van Landbouw en waarnemend burgemeester in Eindhoven, Trouw)

'Sinds ik hier burgemeester ben, is mijn zondag zeer gevuld. Je hebt kans dat een vereniging zoveel jaar bestaat en dan begint de dag met een mis. Volgens eet je vlaai en na afloop is er dan nog een receptie. Zo'n receptie is in andere delen van Nederland om een uur of zeven afgelopen. Maar hier kan het wel tot twaalf uur duren.'

(Toine Gresel, burgemeester Heerlen, Staatscourant)

'Ik ben als gedeputeerde economische zaken bevreesd dat de Europese Natura 2000-gebieden een soort planologisch keurslijf worden. We hoeven nu ook weer niet de gekke Henkie van Europa te worden door alles zelf dicht te timmeren in het landelijk gebied.'

(Jaap Bond, gedeputeerde Noord-Holland, Wieringer Courant)

'Men denkt vaak dat het voor een kleine gemeente onmogelijk is om al die nieuwe regelingen uit te voeren. Maar in de praktijk lukt dat best. Wij kennen al onze bijstandsgerechtigden persoonlijk, komen bij ze aan huis en bedenken oplossingen op maat.'

(K. Schorer, burgemeester Renswoude, Trouw)

'Net als alle andere politici denkt Vogelaar sociale problemen te kunnen oplossen door wijken aan te pakken. Een misverstand. Ook elders in Europa blijkt dat een wijkgerichte aanpak vaak geen effect sorteert.'

(Sako Musterd, hoogleraar sociale geografie UvA, Elsevier)

'Het probleem van het fileleed is ontstaan in het begin van de jaren tachtig van de vorige eeuw. Maar toen heeft de politiek collectief haar ogen voor dit probleem gesloten. Nu worden we gestraft: dit land gaat door de files naar de bliksem.'

(Huib Eversdijk, oud-Eerste en -Tweede Kamerlid, Telegraaf)

'Grote gemeenten zijn niet haalbaar in alle delen van het land en dat idee moeten we dus ook loslaten.'

(Hans Verheijen, burgemeester Mill en St. Hubert, Gelderlander)

‘Wacht op onze daden’

Jan Schinkelshoek

Lid CDA-Tweede Kamerfractie,
voorzitter fractiecommissie
Binnenlandse Zaken

‘Ik ben een terriër’, heeft minister Ter Horst (PVDA, Binnenlandse Zaken) iedereen ver van te voren toegeroepen. ‘Dat zullen mijn collega’s in de ministerraad merken. Ik zal er vier jaar bovenop blijven zitten.’ En onze partijgenote op hetzelfde departement, staatssecretaris Bijleveld, is heel ‘vriendelijk’, liet ze kort na haar aantreden optekenen. Maar laat niemand zich vergissen: zij kan ‘heel vasthoudend’ zijn.

Er gaat op de Schedeldoekshaven iets gebeuren. Dat is de geest die opdampt uit de stapel stukken - kortweg: de begroting van het departement van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties - die de inmiddels al niet meer zo nieuwe minister en staatssecretaris op Prinsjesdag naar de Tweede Kamer hebben gestuurd. Misschien laat die begroting - de eerste begroting van minister Ter Horst en staatssecretaris Bijleveld - zich het best samenvatten in één woord, een woord dat bijna op elke pagina met chocoladeletters is geschreven: *vertrouwen*.

- (1) vertrouwen *in* overheidsorganisaties,
- (2) vertrouwen *tussen* overheidsorganisaties,
- (3) vertrouwen *binnen* overheidsorganisaties.

Of te wel: vertrouwen van burgers in de overheid, vertrouwen tussen rijk, provincies en gemeenten en vertrouwen in ambtenaren en uitvoerders. Dat uitgangspunt is - het zal niemand verbazen - het CDA uit het hart gegrepen. Als geen ander zijn wij er van overtuigd dat vertrouwen het hart van de democratie is.

Veelbelovende start

De start is veelbelovend. Wat minister Ter Horst en staatssecretaris Bijleveld de eerste maanden hebben laten zien, stemt bepaald optimistisch. Om te beginnen natuurlijk: het bestuursakkoord met de gemeenten, dat een goede, stevige basis legt voor samenwerking met ‘Den Haag’. Het (voor-

‘Op elke pagina van de begroting staat ‘vertrouwen’ met chocoladeletters geschreven’

lopige) akkoord met de provincies viel magertjes uit. Maar dat werd gecompenseerd door een plan van aanpak voor vernieuwing en verkleining van de rijksoverheid, waarvan zelfs de grootste scepticus moest toegeven dat het ‘slechter had gekund’. De vermindering van de administratieve lastendruk werd in voorstellen van de staatssecretaris concreet (‘merkbaar’) gemaakt. Dat het ernst is met grote woorden over democratie, democratisch bewustzijn en democratisch

elan, illustreerde de onbekrompen steun voor een nieuw *Huis van de Democratie*, ergens in de schaduw van het Binnenhof op te richten. En er tussendoor zette de minister in met een plan tegen radicalisering, waarbij ze een vitale rol voor gemeenten inruimde. Maar het is pas het begin.

Top-3

Namens onze fractie in de Tweede Kamer heb ik er geen geheim van gemaakt dat er in deze kabinetsperiode veel zal moeten gebeuren. Onze top-3 laat zien dat we heel wat verwachten van het duo op Binnenlandse Zaken:

1. Sterkere gemeenten. Aan het einde van deze regeringsperiode zullen de gemeenten er sterker voor moeten staan. Het vergt concrete decentralisatie, inclusief budget. Het vergt meer (financiële) speelruimte voor decentrale overheden. En het vergt vooral een einde aan het doorgeschoten, centraliserende, angstvallige gelijkheidsdenken van ‘Den Haag’: niet iedere gemeente is hetzelfde, Ameland is Amsterdam niet.
2. Minder regels, minder wantrouwen. Een nieuwe oefening in ‘de kunst van het loslaten’ lijkt me een fraaie opgave voor Binnenlandse Zaken: kleinere, betere rijksdienst, minder bestuurlijke drukte, opschoning van het indrukwekkende bouwwerk aan regels, voorschriften en andere administratieve lasten, omzetten van vergunning in algemene voorwaarden, meer openheid voor de burger (prestatieafspraken, kwaliteitshandvesten).
3. Meer respect, meer veiligheid. Stapje voor stapje moeten we toe naar een samenleving waarin wederzijds respect de norm is, waarin overlast tot een minimum beperkt is, waarin geweld is teruggedrongen: een veilige samenleving. Samen met Justitie werken aan vermindering van criminaliteit met 25 procent in 2010. Dat vergt een efficiënte, effectieve politie die zich, ook lokaal, gericht laat inzetten en waarmee concrete afspraken zijn te maken, een politie die op resultaten te sturen valt.

Hooggespannen verwachtingen

Tegen die achtergrond zullen we eind november, tijdens de begrotingsdebatten van Binnenlandse Zaken, vanuit de Tweede Kamer de algemene beleidslijnen van minister Ter Horst en staatssecretaris Bijleveld bezien. Tegen die achtergrond zullen we vast en zeker komen te spreken over zaken als gemeentelijke herindelingen, gemeentelijke bestuurskracht, gemeentelijke bevoegdheden, gemeentelijk belastingdomein. Tegen die achtergrond zullen we de plannen beoordelen om de bezem te halen door adviescolleges. Tegen die achtergrond komen ook plannen om flink te bezuinigen op bestuurskosten aan de orde. Tegen die achtergrond zullen we reageren op de toekomstplannen voor veiligheidsregio’s en voor politie.

Onze verwachtingen zijn hooggespannen. Dat hebben minister en staatssecretaris ook over zichzelf afgeroepen. De hele begroting ademt iets in de geest van: ‘Wacht op onze daden’. Het roept herinneringen op aan een wel heel beroemde voorganger op Binnenlandse Zaken: Thorbecke. Ondanks alle scepsis heeft hij die woorden waargemaakt. De geschiedenis mag zich best herhalen.

Reageren? j.schinkelshoek@tweedekamer.nl

Aanvulling Algemene wet bestuursrecht:

Nieuwe coördinatietaak voor overheden

Als meerdere bestuurslagen moeten besluiten over een vergunningaanvraag van een burger of bedrijf, is dat vaak een moeizaam traject. Begin volgend jaar zal er een aanvulling op de Algemene wet bestuursrecht van kracht worden die bepaalt dat in dergelijke gevallen één bestuursorgaan als coördinator kan optreden. Belangrijkste doel is het proces sneller en doelmatiger te laten verlopen. Op zich voor de burger een aantrekkelijk streven, maar wat betekent dit voor de betrokken overheidslagen?

door Gerben Karssenber

Mr. G.A. Karssenber, is senior consultant bij Haute Consulting en redacteur van Bestuursforum.

In het juninummer van *Bestuursforum*¹ schreef ik over het wetsvoorstel Wet samenhangende besluiten Awb² (hierna: het wetsvoorstel). Deze wet, die voor veel geregel, afstemming en stroomlijning zal zorgen in menig gemeente- en provinciehuis, zal naar verwachting op 1 januari 2008 in werking treden.

Ik herhaal nog even de twee doelstellingen van het wetsvoorstel dat een aanvulling is van de Algemene wet bestuursrecht:

1. een inspanningsverplichting voor bestuursorganen. Deze verplichting betekent dat overheden de burgers en de bedrijven die voor een bepaalde activiteit vergunningen, subsidies en dergelijke, aanvragen, zo goed mogelijk inlichten over andere besluiten die aangevraagd moeten worden om de activiteit uiteindelijk te mogen verrichten;
2. een coördinatie-regeling voor de stroomlijning van procedures bij het voorbereiden en nemen van met elkaar samenhangende besluiten (vergunningen, ontheffingen) en van de rechtsbescherming daartegen. De coördinatie-regeling kan waar wenselijk en nodig van toepassing worden verklaard door de bijzondere wetgever of door de tot het nemen van die besluiten bevoegde bestuursorganen.

Over de eerste doelstelling schreef ik de vorige keer. Deze keer richt ik mij op de coördinatie-regeling, die bedoeld is om de informatievoorziening en de vergunningverlening doelmatiger te doen verlopen.

Met de nieuwe regeling moet het aanvragen van een vergunning voor burgers en bedrijven doelmatiger verlopen.

Verwarrend

Het kan voor de burger uitermate complex en verwarrend zijn als hij, om iets te bereiken, bij verschillende bestuursorganen aanvragen moet doen. Zo kan het gebeuren dat hij een vergunningvereiste niet of te laat ontdekt, dat aan besluiten verbonden voorschriften tegenstrijdig zijn of - misschien nog wel erger - dat bestuursorganen op elkaar wachten. En het kan nog gecompliceerder worden als aanvragen niet (ongeveer) gelijktijdig plaatsvinden. Dan wordt het voor bestuursorganen ook lastig inhoudelijk af te stemmen. Om welke beslissingen gaat het nu in de praktijk?

‘Voor de burger levert coördinatie een goed afgestemd bestuurlijk standpunt op’

In principe kan het om alle type beslissingen gaan. De wetgever kan er voor kiezen type besluiten of voor processen coördinatie op te leggen en ook bestuursorganen kunnen dat doen. Het kan om besluiten gaan zowel op lokaal, als op provinciaal als op rijksniveau. Er is niet gekozen voor een verplichte coördinatie bij beslissingen die op hetzelfde niveau plaatsvinden.

Voorbeeld

In een in opdracht van het ministerie van EZ gemaakt rapport naar samenloop van vergunningen staat een aardig voorbeeld waarbij ook de gemeente een rol speelt. Samenloop van ontheffingen en vergunning komen bijvoorbeeld voor bij (bouw)activiteiten in beschermde gebieden of gebieden waar beschermde soorten voorkomen:

- ontheffing op de Flora- en faunawet (bescherming van inheemse diersoorten),
- de natuurbeschermingsvergunning (gebiedsbescherming) en
- ontheffing op de provinciale milieuverordening (bescherming van grondwater of geluidsproductie).

Veelal vindt dan tevens samenloop plaats met de aanvraag van een Wm-vergunning of de aanvraag tot wijziging van het bestemmingsplan. Bij beoordeling van genoemde vergunningen vindt toetsing plaats op basis van de criteria in de Habitat- en Vogelrichtlijn.

Het kan dus zeer aantrekkelijk zijn, vanuit het oogpunt van

De betrokken bestuursorganen mogen zelf beslissen welk orgaan coördineert; het is geen automatisme dat de hoogste bestuurslaag het voortouw neemt.

snelheid en samenhang in besluitvorming, de coördinatie van toepassing te verklaren. Maar of overheden snel de coördinatie van hun taken uit handen zullen geven in een gevoelig dossier, is maar de vraag en zal in de praktijk moeten blijken. Baas op eigen gebied zal een belangrijke emotie en ratio blijven.

Kern van de regeling

De kern van de coördinatie-regeling is dat in het geval er sprake is van meerdere bestuursorganen die een besluit voor een burger moeten nemen, één van de bestuursorganen optreedt als coördinerend bestuursorgaan. Voorwaarde voor het toepassen van de coördinatie-regeling is dat ten minste bij wettelijk voorschrift is bepaald, of door betrokken bestuursorganen zelf is besloten, dat er gecoördineerd gaat worden. De betrokken bestuursorganen mogen zelf bepalen wie coördineert; het is dus geen automatisme dat de 'hoogste' bestuurslaag het voortouw dient te nemen.

Het aanwijzen van een coördinerend bestuursorgaan kan het beste plaatsvinden vóórdat alle aanvragen ingediend kunnen worden, aangezien de aanvragen vervolgens bij het coördinerend bestuursorgaan ingediend moeten worden. Het coördinerend bestuursorgaan krijgt niet de bevoegdheden van de andere bestuursorganen, maar kan wel als een procesmanager er toe bijdragen dat alle relevante informatie bij alle bestuursorganen bekend is. Het coördinerend bestuursorgaan kan zich wel sterk maken voor inhoudelijke afstemming van de aanvragen.

Beroep

De wetgever gaat er natuurlijk van uit dat in het geval er tot coördinatie wordt besloten, bestuursorganen ook daadwerkelijk processueel en inhoudelijk de besluitvorming op elkaar afstemmen. Anders schiet de aanvragende burger er nog niets mee op. Als de besluiten eenmaal genomen zijn, worden ze door tussenkomst van het coördinerend bestuursorgaan gelijktijdig bekendgemaakt en ter inzage gelegd. Daarmee wordt bereikt dat de beroepstermijn voor alle besluiten op hetzelfde tijdstip begint. Indien de bezwaarschriftprocedure geldt of administratief beroep kan worden ingesteld, is het coördinerend bestuursorgaan de spil in de stroom tussen de belanghebbende en de betrokken bestuursorganen. Dit leidt tot het gelijktijdig bekendmaken door het coördinerend bestuursorgaan van de beslissing(en). Indien tegen tenminste één uitspraak beroep bij een rechtbank kan worden ingesteld, staat tegen alle beslissingen beroep bij de rechtbank open. Dat moet zorgen voor een goede inhoudelijke en samenhangende beoordeling door de rechter van alle beslissingen.

Vermoeden

Wat een complicatie kan zijn, is dat interpretatie van regelgeving tot verschillende inzichten kan leiden. Als besloten wordt dat voor een bouwplan waarbij verschillende overheden betrokken zijn, een coördinatie-regeling van toepassing is, zal allereerst ook vastgesteld moeten worden welke beslissingen allemaal genomen moeten worden. Dat vloeit overigens ook al voort uit de andere verplichting uit de wet, namelijk het zo goed mogelijk inlichten van de burger over (andere) besluiten die aangevraagd moeten worden om de activiteit te mogen verrichten. Vraagstukken of er al dan niet een ontheffing voor onttrekken van grondwater nodig is, moet dan zo snel mogelijk beantwoord worden, omdat eerst dan het daartoe bevoegde bestuursorgaan in beeld komt. Het lijkt me handig als er vroegtijdig door bestuursorganen afspraken worden gemaakt in welke gevallen er gecoördineerd gaat worden en wie dan als coördinerend bestuursorgaan gaat optreden. Per provincie en per regio kunnen die afspraken op verschillende terreinen worden gemaakt tussen de meest betrokken overheden: provincie, gemeenten, stadsregio's en waterschappen.

De burger

Schieten de burgers en bedrijven veel op met de nieuwe regelgeving? In geval er sprake is van heel complexe trajecten, is afstemming een must en lijkt vanzelfsprekend. Maar de tegenhanger is wel dat in het geval van coördinatie de rechterlijke toets omvangrijker en daardoor ingewikkelder wordt. De burger krijgt immers te maken met een heel goed afgestemd bestuurlijk standpunt. Als de rechter dat moet beoordelen en in samenhang moet bezien, zal de burger wel ontzettend sterke argumenten moeten hebben om zijn gelijk te halen. De positie van de overheid lijkt er dus sterker door te worden.

Rol CDA-bestuurders

Ik zou als uitgangspunt voor CDA-bestuurders willen nemen dat alleen tot een coördinatie-regeling wordt besloten als de belanghebbenden (burgers, bedrijven) gediend zijn bij een gecoördineerde aanpak. Als zo inhoudelijke samenhang leidt tot goed doordachte besluiten die logisch in elkaars verlengde liggen én de positie van de belanghebbende heel

'Het is de vraag of overheden bij gevoelige dossiers de coördinatie uit handen geven'

zwaar laat meewegen, dan is er een wereld gewonnen. Als dat niet aangetoond kan worden door overheden, heeft de coördinatie-regeling als externe werking alleen maar tot gevolg dat de belanghebbenden het gevoel zullen krijgen met een groot (ander) overheidsorgaan zaken te moeten doen dan hij gewend is. Dan is de klantvriendelijke overheid geen stap verder. En afstemming tussen overheidsorganen kan altijd plaatsvinden, sterker: dat mag de burger van zijn overheid verwachten en zeker van CDA-bestuurders. ■

Reageren? gerben.karssenbergh@haute-consulting.nl

1. Wetsvoorstel vergroot klantvriendelijkheid en regeldrift, Bestuursforum, juni 2007, pag. 20 en 21.
2. De hele titel van het wetsvoorstel (Kamerstuk 30 980) luidt: Aanvulling van de Algemene wet bestuursrecht met een regeling over samenhangende besluiten (Wet samenhangende besluiten Awb).

Dagboeken van Aalberse

De dagboeken van P.J.M. Aalberse, voormalig minister van Sociale Zaken, bieden een boeiende blik achter de schermen van de politiek in een periode waarin de fundamenteën van het stelsel van sociale zekerheid en de overlegeconomie werden gelegd. Het boek is interessant voor CDA'ers die zich willen bezinnen op de ideologische fundamenteën van de sociale zekerheid.

door Eddy van Hijum

Dr. Y.J. van Hijum is woordvoerder sociale zaken CDA-Tweede Kamerfractie.

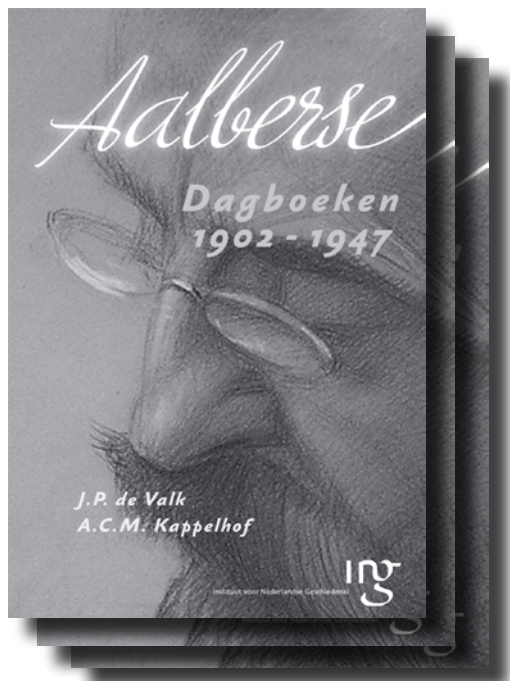
De politicus P.J.M. (Piet) Aalberse (1871-1948) mag zonder meer tot één van de meest toonaangevende katholieke politici van het begin van de twintigste eeuw worden gerekend. Aalberse was onder meer actief binnen de katholieke sociale beweging, gaf tijdschriften uit, publiceerde tal van artikelen, was minister van Sociale Zaken en tevens Kamerlid. Ook was hij korte tijd hoogleraar aan de Technische Hogeschool in Delft. Als minister voerde Aalberse tal van wetten en regels in met het oog op de sociale bescherming van werknemers, zoals een verzekering tegen invaliditeit, ongevallen en ziekte. Na zijn ministerschap was hij onder meer fractievoorzitter van de RK Staatspartij, kamervoorzitter en lid van de Raad van State.

Vijftig jaar

Piet Aalberse begon in 1891 als twintigjarige met het bijhouden van dagboeken. Hij hield dit - met enige tussenpozen - zo'n vijftig jaar vol. Het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (ING) stuitte bij haar onderzoek naar de ontwikkeling van de verzorgingsstaat op het archief van Aalberse en besloot zijn dagboeken in boekvorm uit te brengen. Het resultaat is een 'pil' van bijna duizend pagina's, dat een beeld verschaft van de ontwikkeling die Aalberse in zijn persoonlijke en politieke leven doormaakte. Aanvankelijk was Aalberse vooral actief als sociaal organisator, uitgever en publicist. Zo gaf hij het Katholiek Sociaal Weekblad uit, richtte hij de uitgeversmaatschappij

'Aalberse is een van de meest toonaangevende katholieke politici van het begin van de twintigste eeuw'

Futura op en was hij de grondlegger van de Katholieke Sociale Actie, bedoeld als koepel voor alle katholieke verenigingen en organisaties. In de dagboeken beschrijft Aalberse niet alleen wat hem bewoog om deze initiatieven te nemen, maar ook welke weerstand en tegenstand hij ondervond. Ook kampten zijn ondernemingen voortdurend met financiële problemen. In het uitgeven van een landelijk katholiek volksdagblad slaagde hij uiteindelijk niet. De financiële perikelen waarin Aalberse verzeild raakte, beïnvloedden uiteindelijk ook zijn positie in het politieke leven. Zo raakte Aalberse onder meer in conflict met zijn

Dagboeken van P.J.M. Aalberse 1902-1947, bewerkt door J.P. de Valk en A.C.M. Kappelhof, Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, ISBN 9-5216-155-0, 1004 blz, € 55.

premier, jhr. Ch.J.M. Ruijs de Beerenbrouck, over de subsidies van zijn ministerie aan de Katholieke Sociale Actie.

Subsidiariteit

In 1903 werd Aalberse na het overlijden van Schaeapman als Kamerlid gekozen in het district Almelo. Eerder was hij al actief in de lokale politiek en trachtte hij in de districten Katwijk en Enschede een parlamentszetel te bemachtigen. In de periode van 1918-1925 was hij minister van Sociale Zaken. Als minister loodste Aalberse tal van sociale wetten door de Kamer, zoals de Radenwet, de Ziektewet en de Invaliditeitswet. Met de Radenwet werd het overleg tussen sociale partners op landelijke schaal geïnstitutionaliseerd. De Ziektewet en de Invaliditeitswet regelden de collectieve verplichte verzekering van arbeiders tegen loonderving en kortdurende invaliditeit, respectievelijk langdurige arbeidsongeschiktheid. Ook werkte Aalberse aan een vrijwillige pensioenverzekering voor niet-arbeiders. Een staatspensioen kon in zijn ogen geen genade vinden; de staat diende de verzekering hooguit financieel aan te moedigen. Uit de - gedetailleerd weergegeven - debatten met Kamerleden blijkt dat Aalberse sterk door de subsidiariteitsgedachte uit de katholieke sociale leer gedreven

werd en niet makkelijk concessies deed aan zijn opvattingen.

Politieke successen

Eén van zijn grootste politieke successen was de aanvaarding van de nieuwe Arbeidswet, die de arbeidsduur van volwassen mannen regelde. Op 11 juli 1919, de dag van de stemmingen,

‘Koningin Wilhelmina blijkt een groot aanhanger van de standpunten van Aalberse te zijn’

schreef Aalberse: ‘Zooiets was nog nooit in de Kamer aangenomen. Toen de president den uitslag der stemming meedeelde, stonden de sociaal-democraten plechtig op en zongen de ‘achtunenmarsch’. Onderwijl stormden de rechterzijde en de vrijzinnigen op me af om me geluk te wenschen. Toen de ‘achtunenmarsch’ uit was, hief de rechterzijde even plechtig ‘t Wilhelmus aan; en onderwijl kwamen de sociaal-democraten me de hand drukken’. Een moment van politieke glorie.

Indrukwekkend zijn ook de passages over het privéleven van Aalberse, zoals het overlijden van zijn dochter in 1918. Deze passages zijn overigens aanzienlijk minder uitgebreid dan de politieke verhandelingen. Wel weer gedetailleerd zijn de beschrijvingen van Aalberse’s ontmoetingen met de koningin, die naar het lijkt een groot aanhanger van zijn standpunten was. Zo vertelt Aalberse op 23 april 1920 over de bezwaren van het ministerie van Financiën tegen een uitgave voor de bestrijding der kindersterfte. ‘‘Wat?’ riep de koningin uit. ‘Is dat nu een goede financieele politiek om op die uitgaven te bezuinigen?’ Ik heb haar nog nooit zoo verontwaardigd gezien. De tranen sprongen haar in de oogen.’ Al met al bieden de dagboeken een boeiende blik achter de schermen van de politiek in een periode waarin de fundamenteën van het stelsel van sociale zekerheid en de overlegeconomie werden gelegd. Aalberse heeft daarbij onmiskenbaar een grote en actieve rol gespeeld. Met name zijn expliciete beschrijvingen van motieven en overwegingen in Kamerdebatten, maakt het boek interessant voor CDA’ers die zich willen bezinnen op de ideologische fundamenteën van de sociale zekerheid. ■

Reageren? e.vhijum@tweedekamer.nl

Europa lokaal

Openbare aanbestedingen OV gunstig voor regio én stad

door Corien Wortmann-Kool.

Drs. C.M. Wortmann-Kool is lid van het Europees Parlement voor het CDA/EVP-ED.

De laatste tijd is er veel ophof ontstaan over de vraag of we in Nederland wel op de goede weg zijn met de aanbesteding van het openbaar vervoer. Naar aanleiding van een besluit over nieuwe Europese wetgeving heeft de staatssecretaris zelfs voorgesteld dat de drie grote steden zelf mogen beslissen of ze deze stap zullen zetten. Dit

op basis van een (zeer beperkte) uitzonderingsmogelijkheid. Dat is een risicovolle weg, niet alleen omdat er veel juridische strijd dreigt, maar vooral omdat evaluaties in Nederland hebben aangetoond dat we ons doel juist beter kunnen bereiken met meer marktwerking in het openbaar vervoer en daar gaat het om: beter openbaar vervoer tegen een efficiënte prijs. De nieuwe Europese regels zijn gebaseerd op meer marktwerking door openbaar aanbesteden, omdat daarmee het publiek belang van goed en efficiënt openbaar vervoer het best kan worden gegarandeerd. Een uitzondering op de openbare aanbesteding is geïntroduceerd, om tegemoet te komen aan de wens van sommige steden in Duitsland en Frankrijk waar gemeenten in eigen beheer openbaar vervoerdiensten aanbieden (dus met bussen in gemeentelijk eigendom en ambtenaren als chauffeur). Deze uitzondering is aan zeer strikte voorwaarden onderworpen en kan met recht een muizengatje worden genoemd.

Na introductie van het openbaar aanbesteden in 2000, heeft de evaluatie in 2005 aangetoond dat we in Nederland daarmee op de goede weg zijn. Gemeenten en provincies blijken in staat om de behoeften van de eigen inwoners in te kunnen schatten om daarmee de beste bieding uit te kunnen kiezen. Deze gespreide verantwoordelijkheid blijkt maatschappelijk gezien de beste resultaten op te leveren om het publiek belang van het openbaar vervoer te borgen. De politiek moet wel nauw betrokken zijn bij de aanbestedingsafwegingen: het gaat immers niet alleen om een lage prijs, maar ook en vooral om goede dienstverlening aan de reiziger. Het stads- en streekvervoer moet immers een beter alternatief zijn voor de groeiende fileproblematiek op onze wegen. Met brede steun van de Tweede Kamer (inclusief de PVDA) is destijds afgesproken door te gaan met openbaar aanbesteden, inclusief de stedelijke regio’s.

Het Nederlandse kabinet heeft er nu voor gekozen om de kleine uitzondering in de Europese regels te gebruiken om de drie grote steden niet te verplichten openbaar aan te besteden. De G3 moeten dan, volgens de staatssecretaris op eigen risico, voldoen aan de aanvullende en strikte Europese voorwaarden. Velen twijfelen eraan of de G3 dat zullen kunnen en of zij überhaupt dat risico willen lopen. Maar nog los van de juridische vraag of de G3 onder de openbare aanbesteding uit kan komen, zou de G3 eigenlijk eerst moeten kijken naar de successen van gemeenten en provincies in de rest van Nederland met openbare aanbestedingen. Het is te hopen dat de G3, net als de andere Nederlandse gemeenten en provincies, de openbare aanbestedingen doorzet en het openbaar vervoer een belangrijke impuls geven.

Reageren of mijn nieuwsbrief ontvangen?
corien.wortmann@europarl.europa.eu

Raadslidmaatschap en een uitkering:

Duidelijke informatie moet fraude voorkomen

Het is voor raadsleden die een uitkering ontvangen van het UWV niet altijd duidelijk of en in welke mate hun raadslidmaatschap gevolgen heeft voor hun uitkering. Onduidelijke en niet eenduidige voorlichting over de regels door het UWV kan hier mede de oorzaak van zijn. Misstanden moeten in de toekomst worden voorkomen. Daarom worden de regels nu vastgelegd in een informatiefolder.

door Juliette Bouw

Drs. J.J. Bouw is raadslid in Leidschendam-Voorburg en namens de CDA-bestuurdersvereniging lid van de Commissie rechtspositie wethouders en raadsleden van de VNG.

De gevolgen van het raadslidmaatschap voor een uitkering worden vastgelegd in een speciale informatiefolder die alle gemeenteraden zullen krijgen. Dit is de uitkomst van het overleg tussen het UWV (Uitkeringsinstituut Werknemersverzekeringen), de VNG en de ministers van Sociale Zaken en van Binnenlandse Zaken over de gevolgen van het raadslidmaatschap voor een uitkering. Aanleiding voor het overleg was een onderzoek van het UWV waaruit bleek dat van de 1012 raadsleden die een uitkering ontvangen, er 195 geen of geen juiste opgave van werkzaamheden en/of inkomsten hadden gedaan. Zij hadden daarmee niet aan hun inlichtingenplicht voldaan. In het onderzoek ging het om raadsleden met een werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering (diverse arbeidsongeschiktheidswetten).

‘Van de 1012 raadsleden met een uitkering, hadden 195 de raadsvergoeding niet opgegeven’

Niet bewust

Het is gebleken dat raadsleden die niet aan de inlichtingenplicht voldoen, dat niet altijd bewust doen. De regels van het UWV zijn namelijk niet altijd even duidelijk voor uitkeringsgerechtigden. Zo ontvangen raadsleden geen salaris, maar een raadsvergoeding en een onkostenvergoeding. Niet iedere uitkeringsgerechtigde heeft dit als inkomen opgevat. Daarnaast is er discussie over de beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt door het raadslidmaatschap. Zo zijn er gemeenten waar bijna alle vergaderingen in de avonduren plaatsvinden, zodat uitkeringsgerechtigden menen dat ze overdag voor de volle 100 procent beschikbaar zijn voor een reguliere baan. Een korting op de uitkering vanwege vermeende niet-beschikbaarheid zou volgens hen niet aan de orde zijn. Met de informatiefolder moet aan alle onduidelijkheden een eind komen.

Werkloosheidsuitkering

Kort gezegd komt het erop neer dat voor alle raadsleden met een uitkering dezelfde inlichtingenplicht geldt als voor andere uitkeringsgerechtigden. Indien sprake is van een werkloosheidsuitkering wordt

Als de korting van het UWV hoger is dan de raadsvergoeding, kan via een raadsverordening het negatieve inkomenseffect worden gecompenseerd.

gekeken naar het aantal uren dat een raadslid besteedt aan het raadslidmaatschap, ongeacht het tijdstip waarop die activiteiten plaatsvinden. Alle activiteiten moeten worden opgegeven; van het lezen van stukken, het bezoeken van de raads- en commissievergaderingen tot een werkbezoek. Mocht er discussie met het UWV ontstaan over de tijd die een raadslid, ongeacht of hij fractievoorzitter is of niet, besteedt aan het raadslidmaatschap, dan kan worden verwezen naar de beschikking taakuren lidmaatschap publiekrechtelijke colleges van de minister van Binnenlandse Zaken (7 uren per week bij een gemeente met maximaal 30.000 inwoners, 12 uren per week bij maximaal 100.000 inwoners en 24 uren per week bij een gemeente met meer dan 100.000 inwoners). Een korting op de ww-uitkering vindt plaats naar rato van het aantal uren dat de uitkeringsgerechtigde aan het raadslidmaatschap besteedt. Mocht dit tot gevolg hebben dat de korting hoger is dan de ontvangen raadsvergoeding, dan kan de raad via een verordening het negatieve inkomenseffect compenseren.

Arbeidsongeschiktheid

Raadsleden die een arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangen, moeten alle inkomsten melden. De hoogte van de inkomsten is bepalend voor de hoogte van de uitkering. De vergoeding voor het raadslidmaatschap kan voor deze uitkeringsgerechtigden ertoe leiden dat zij in een hogere arbeidsongeschiktheidsklasse terecht komen. Ook in dit geval kan de raad via een verordening regelen dat het arbeidsongeschikte raadslid financieel geen nadeel ondervindt van de raadswerkzaamheden. ■

Vragen? jjbouw@leidschendam-voorburg.nl of Jo-Annes de Bat, directeur CDA-bestuurdersvereniging, debat.bsv@cda.nl

Netwerkbijeenkomst jonge bestuurders 2007:

Realiseren van ambities vergt denken en daadkracht

Het hebben van ambities en idealen is niet zo moeilijk. Welke jonge politicus heeft ze niet? Ze realiseren is echter vaak minder eenvoudig. Hoe doe je dat nu, je dromen omzetten in concrete daden? Deze vraag stond centraal op de netwerkbijeenkomst van jonge CDA-bestuurders die eind september werd gehouden. Het boek 'Dromen, durven, doen' van Ben Tiggelaar zorgde voor de theoretische kant van het verhaal. Rein Willems, tot 1 september 2007 president-directeur van Shell Nederland en sinds kort Eerste Kamerlid, gaf adviezen vanuit de praktijk.

door Jo-Annes de Bat

Drs. J.A. de Bat is directeur van de CDA-bestuurdersvereniging

Welke jonge CDA-bestuurder ziet zichzelf als opvolger van Jan Peter Balkenende? Een enkeling geeft het toe na flink aandringen. Op de vraag wie zichzelf als wethouder of Kamerlid ziet, komen er meer reacties. Ambities genoeg dus onder de jonge CDA-bestuurders, zo bleek op de netwerkbijeenkomst voor jonge CDA-bestuurders die de Bestuurdersvereniging samen met het CDJA organiseerde. Maar de vraag is natuurlijk hoe je je ambities realiseert. Welke stappen horen nu bij een juiste carrièreplanning? En hoe zet je een volgende stap?

Handreiking

Een goede handreiking hiervoor is het boek *Dromen, durven, doen* van Ben Tiggelaar. Het boek geeft aan welke gedragsverandering nodig is om daadwerkelijk te veranderen en iets te bereiken. Veranderen gaat volgens Tiggelaar in drie fasen: dromen, durven, doen. De eerste fase betekent aan de slag gaan om dromen concreet te maken. Waar streef je naar, wat wil je bereiken en welk gedrag is daarvoor nodig. In de tweede fase, durven, gaat het erom om de moeilijkste verandermomenten gedegen voor te bereiden. Veel mensen denken op voorhand al te weten dat het toch niet gaat lukken. Ze zijn bang om terug te vallen in een oude situatie. In de derde fase gaat het erom dat het gewenste gedrag begint, dat dit gedrag wordt gemeten en dat er alles aan wordt gedaan om het vol te houden.

Mensen zijn te typeren als dromers, denkers en doeners. Aan de hand van een test in het boek kan iedereen bepalen tot welk type hij hoort en in welk opzicht hij zich verder kan ontwikkelen. Overigens bleek op de bijeenkomst dat veel jonge CDA'ers dromers zijn.

Doener

Een uitgesproken doener is Rein Willems. Tot 1 september was hij president-directeur van Shell Nederland en sinds kort is hij Eerste Kamerlid voor het CDA. Willems is na zijn studie begonnen bij Shell. Eerst in Australië, daarna in Nederland en vervolgens weer in het buitenland, onder andere in Brazilië en de Filipijnen. Naast zijn werk heeft hij altijd maatschappelijke functies bekleed. Bijvoorbeeld als lid van de kerkenraad of als raadslid (in Ottoland, tegenwoordig gemeente Graafstroom). Al op jonge leeftijd bekleedde hij binnen Shell verantwoordelijke functies. Hij mocht aan de jonge CDA-bestuurders de praktische kneepjes van het realiseren van je dromen onthullen. Zijn belangrijkste advies: stel doelen voor

jezelf en toets elke keer of je ze gerealiseerd hebt. Zo bereik je dat je je idealen ook daadwerkelijk waarmaakt en niet blijft hangen in dromen.

Veel jonge bestuurders ambiëren een leidinggevende functie. Willems legde daarom uit wat volgens hem goed leiderschap is. 'Hierbij speelt mijn christelijke achtergrond een rol. Christenen hebben Christus als voorbeeld. Hij was een dienend leider. Goed leiderschap is in mijn ogen dan ook dienend leiderschap. Een leider moet inspireren, binden en geen groot ego hebben. In mijn eerste functie was ik direct leidinggevende. Dat dit goed is verlopen komt omdat ik niet mezelf, maar het doel van de organisatie voorop zette. Als leider zit je er niet om jezelf te profileren, maar om samen met anderen

De Netwerkbijeenkomst jonge bestuurders werd gehouden in het stadhuis van Utrecht.

naar oplossingen te zoeken. Bij leiders met een groot ego die zichzelf voortdurend voorop zetten, voortdurend bezig zijn zichzelf te profileren, zie je het vaak fout gaan. Binnen het CDA kom je dit type leider gelukkig niet vaak tegen.'

Hij benadrukte ten slotte dat leiders moeten weten waar ze naar toe willen en te allen tijde moeten beseffen dat er een keer rekenschap afgelegd moet worden. 'Is het niet vanuit onze christelijke visie aan God, dan wel aan de omgeving,' aldus Willems. ■

(De Bestuurdersvereniging bedankt Harm Janssen, wethouder Utrecht, voor de gastvrijheid op het stadhuis Utrecht.)

Netwerkbijeenkomst 2008

De volgende netwerkbijeenkomst voor jonge bestuurders van het CDA zal worden gehouden op 1 maart 2008 van 9.30 tot 12.30 uur.

Bestuurdersdag 2007:

‘Overheid is er voor de mensen en niet andersom’

Een overheid die zich ten dienste stelt van de mensen. Dat is kort samengevat het streven van dit kabinet. Ank Bijleveld, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, heeft onder meer als taak de dienstverlening van de overheid te verbeteren. Op de Bestuurdersdag 2007 legde zij uit hoe zij dat wil doen. Probleem hierbij is dat er meerdere overheden zijn en dat kan een goede dienstverlening aardig in de weg staan. ‘Er is niet één overheid. Het is een lappendeken waar de burger zelf zijn weg moet zien te vinden. Dit leidt tot verlies van vertrouwen in de overheid.’

door Carmen Boersma

Het vorige kabinet-Balkenende werd nogal eens een autistische houding verweten. Of het nou om burgers, bedrijven of medeoverheden ging: men voelde zich vaak ongehoord en vooral onbegrepen. Het vertrouwen in het Binnenhof daalde daarmee bij velen naar een dieptepunt.

Dit kabinet-Balkenende heeft zich duidelijk voorgenomen het drastisch anders te doen: luisteren naar de mensen, hun problemen aanpakken en het aangetaste vertrouwen herstellen is de missie van Balkenende IV. Ank Bijleveld, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, heeft in het kabinet de taak om het vertrouwen van de burger in de overheid als dienstverlener te herstellen. Dat kan ze niet alleen: daar heeft zij de gemeenten en provincies hard bij nodig. Er zal daarom tevens flink geïnvesteerd worden in de relatie met de medeoverheden. Want ook hier moet het vertrouwen worden teruggewonnen. De staatssecretaris praat hierbij uit ervaring: ‘Als burgemeester was ik ook niet altijd gelukkig met de besluiten van het vorige kabinet.’ Op de Bestuurdersdag 2007, die begin oktober werd gehouden, legde zij haar plannen aan de CDA-bestuurders voor.

Eén overheid

Kort gezegd komt het streven van het kabinet hier op neer: de overheid moet ten dienste staan van de mensen en niet andersom. En daar lijkt het nu weleens op. Dat komt omdat er meerdere overheden zijn. Bijleveld erkent dat dit voor de burger verwarrend kan zijn: ‘De overheid is een lappendeken en de burger moet zelf zijn weg vinden tussen allerlei instanties en overheidslagen. Hij heeft vaak het gevoel van de kastje naar de muur te worden gestuurd. En dat is raar.

Lagerhuisdebat onder leiding van Gijs Weenink (foto's Dirk Hol).

Want het lijkt alsof de burger er voor de overheid is, terwijl het andersom moet zijn. Dit leidt tot verlies van vertrouwen in de overheid. Eén van mijn prioriteiten is dan ook om de mens weer centraal te stellen en ervoor te zorgen dat de ver-

‘Geen enkele burger zit te wachten op een gemeentelijk loket waar hij niet goed wordt geholpen’

schillende bestuurslagen één overheid vormen.’

Voor Bijleveld betekent dit niet dat er dan ook maar één overheid moet zijn. ‘Ik vind wel dat de verschillende bestuurslagen als één moeten opereren. Verantwoordelijkheden moet helder zijn, elkaar niet overlappen en gericht zijn op zo goed mogelijke dienstverlening aan de burger.’

Dienstverlening gemeenten

In het in juni afgesloten bestuursakkoord met de VNG is in grote lijnen afgesproken hoe de dienstverlening door gemeenten kan worden verbeterd. Begin oktober is er een Uitvoeringsagenda opgesteld waarin dit nader wordt geconcretiseerd. Een belangrijk punt is het verminderen van de lokale regeldruk. In een aantal gevallen zitten rijksregels dit echter in de weg. De staatssecretaris wil dit met voorrang oppakken. Daarnaast is afgesproken dat gemeenten richting burgers en bedrijven begrijpelijker taal zullen gebruiken en de dienstverlening zullen versnellen waarbij de kwaliteit wel gewaarborgd blijft. Bij het verstrekken van vergunningen wordt meer uitgegaan van vertrouwen in burgers en bedrijven. Ook gaan gemeenten werken met een volgsysteem waardoor burgers en bedrijven weten in welke fase de behandeling van hun aanvraag zich bevindt. De bedoeling is dat wacht- en doorlooptijden hierdoor worden verkort. Gemeenten zullen tevens alle modelverordeningen doorlichten om overbodige regels te schrappen of regels te vereenvoudigen. Bijleveld is blij met de snelle uitvoering van het akkoord en vindt de Uitvoeringsagenda ‘een mooie stap vooruit’.

Bestuurskracht

Door de decentralisatieafspraken in het bestuursakkoord gaan er steeds meer taken naar gemeenten en zal op de dienstverlening van de gemeenten een steeds groter beroep worden gedaan. De vraag komt onherroepelijk op of

Staatssecretaris Ank Bijleveld zet hoog in op het verbeteren van de dienstverlening van de overheid.

zit te wachten op een gemeentelijke loket waar hij niet goed geholpen wordt.'

Bijleveld vindt dat het vooral aan de gemeenten zelf is om te bepalen of hun bestuurskracht voldoende is. 'Zij moeten hier niet te lang mee wachten. Los van de decentralisatie, wordt het takenpakket van gemeenten steeds uitgebreider en de maatschappelijke vraagstukken worden steeds gecompliceerder. Gemeenten moeten weten of zij klaar zijn voor hun taken.'

Ze betreft het dat bestuurskracht bij veel bestuurders en politici een negatieve klank heeft omdat zij het linken aan gedwongen herindeling. 'Dat is begrijpelijk, maar niet nodig. De tijd van grootschalige herindelingen opgelegd door het rijk, ligt achter ons', beloofde ze de CDA-bestuurders. 'Het regeerakkoord is daarin duidelijk: herindeling

'Jammer dat het meten van bestuurskracht vaak alleen wordt verbonden met herindeling'

vindt alleen plaats als er voldoende lokaal draagvlak is. Maar dat neemt niet weg dat het mijn verantwoordelijkheid is om gemeenten op een verantwoorde manier met hun taken om

te laten gaan. Ik denk er nu over na hoe het begrip 'voldoende lokaal draagvlak' ingevuld kan worden zodat het enerzijds voldoet aan het regeerakkoord, maar anderzijds ook ruimte biedt aan gemeenten om hun problemen op te lossen als zij hun taken niet aankunnen.'

Kerntaken provincie

In haar plannen zet Bijleveld vooral in op sterke gemeenten omdat het de overheid is die het dichtst bij de burger staat. Het concept van sterke gemeenten heeft echter onherroepelijk gevolgen voor de provincies. De staatssecretaris vindt hier geen doekjes om: 'Bij sterke gemeenten wier takenpakket verder wordt uitgebreid en die voldoende bestuurskracht hebben om deze ontwikkelingen in goede banen te leiden, past een provincie die durft los te laten, die niet over de schouder van de gemeente meekijkt. Kortom, een provincie

'Kerntaken van de provincie zijn ruimtelijke en economische ontwikkeling'

die zich weer bezig gaat houden met haar kerntaken.' Bijleveld hekelde de vele thema's waar provincies zich nu op richten. 'Als je kijkt naar de programma's van de colleges zie je dat ze hun financiële middelen, bestuurs- en menskracht op een hoop thema's inzetten: gebiedsontwikkeling, infrastructuur, openbaar vervoer, vitaal platteland, milieu, waterbeheer, jeugdzorg, verkeersveiligheid, cultuur, sociaal beleid. Met veel van deze thema's zijn ook andere bestuurslagen bezig. Daar moeten we met elkaar over in gesprek. Want naast de bestuurlijke drukte die dat oplevert, staat de afspraak in het regeerakkoord dat hooguit twee bestuurslagen over één onderwerp gaan.' Ze nam alvast een voorschot op de takendiscussie van de provincie: 'Voor mij zijn de kerntaken van de provincie de ruimtelijke en economische ontwikkeling. Daar zou ik graag met de provincies over in discussie willen. Maar wie welke taak ook uitvoert: voorop staat dat we een overheid creëren die met de problemen van de mensen aan de slag gaat. Dat verwachten ze en dat is volkomen terecht.' ■

De volledige tekst van de inleiding van Ank Bijleveld staat op www.cda-bestuurdersvereniging.nl, dossier bestuursakkoord.

'Provincie en gemeente moeten zich als medeoverheden gedragen'

Geert Jansen, voorzitter van de CDA-bestuurdersvereniging en commissaris van de Koningin in Overijssel, zei tijdens de Bestuurdersdag over de positie van gemeenten en provincies:

'Gemeenten en provincies willen graag medeoverheden zijn en geen lagere overheden. Maar als we door het rijk als zodanig behandeld willen worden, dan moeten we ons daar wel naar gedragen. Dus zelf bepalen wat we willen en dat niet door Den Haag of de media laten opdringen.' Hij pleitte ervoor dat het rijk niet op de stoel van de gemeente of provincie gaat zitten wat nu wel voorkomt. 'Als CDA'ers gaan wij uit van subsidiariteit: verantwoordelijkheden zo laag mogelijk neerleggen. Het rijk mag niet onnodig op de stoel van de provincie of gemeente gaan zitten.

Toch zie je dat regelmatig gebeuren. Vaak worden, onder druk van de media, lokale problemen onderwerp van nationaal debat.'

Als het gaat om het herstellen van vertrouwen benadrukt hij dat het rijk gemaakte afspraken wel moet nakomen. 'Als voorbeeld wil ik het ILG noemen. Provincies hebben met oud-minister Veerman afspraken gemaakt over decentralisatie van taken als het gaat om het landelijk gebied. Daarvoor zou geld worden overgeheveld van het rijk naar de provincies. De afspraken worden nu echter weer teruggedraaid. Bestuurlijk deugt dat niet, zo ga je niet met elkaar om. De afspraken die worden gemaakt moeten wel door het rijk worden nagekomen.'

Workshop CDA-gedachtegoed

‘Herkenbare CDA’ers zijn hard nodig’

Hoe laat je op lokaal niveau een herkenbaar CDA-geluid horen? En hoe onderscheid je je van anderen als je allemaal hetzelfde wilt? Deze vragen stonden centraal bij de workshop CDA-gedachtegoed die door het Tweede Kamerlid Jan Jacob van Dijk werd gegeven. Van Dijk wees de raads- en Statenleden op de noodzaak van scholing in het gedachtegoed: ‘We zijn als christendemocraten veel te weinig herkenbaar.’

door Carmen Boersma

De volgende raadsverkiezingen zijn pas in 2010 en lijken nog ver weg. Het scouten naar talent voor de kandidatenlijst moet echter nu al beginnen. Want er zal vooral gezocht moeten worden naar mensen die een duidelijk christen-democratisch geluid kunnen laten horen. En dat blijkt in de praktijk geen eenvoudige opgave te zijn.

Dat zei Jan Jacob van Dijk, Tweede Kamerlid en hoogleraar christelijk-sociaal denken, tijdens de workshop CDA-gedachtegoed. Hij pleit ervoor om bij selectie van kandidaten met name te letten op kennis van het gedachtegoed. ‘Zorg voor kandidaten die een duidelijk christen-democratisch geluid kunnen laten horen. Dat bespeur ik nog veel te weinig. Herkenbare CDA’ers zijn hard nodig. Als je je niet kunt onderscheiden van anderen, ben je niet overtuigend voor de kiezer en dat kost je stemmen.’

Beginspraak

Een herkenbaar en onderscheidend CDA-geluid kunnen laten horen is niet eenvoudig. In de praktijk vallen veel bestuurders en politici volgens Van Dijk in dezelfde valkuil: men formuleert een oplossing voor een probleem en bedenkt vervolgens waarom dit een CDA-standpunt is. ‘Als zich een probleem voordoet laten we ons verleiden tot het zoeken naar een praktische oplossing en vervolgens gaan we dan verdedigen dat het een typische CDA-oplossing is’, aldus Van Dijk. ‘Maar het onderscheidend CDA’er zijn zit niet zozeer in de oplossing van het probleem, maar in de weg daarnaar toe. Daarin verschillen wij van andere partijen. Als CDA’ers gaan we uit van de creativiteit van mensen, van de kracht van de samenleving. Typisch CDA is dus de mensen te betrekken bij het zoeken naar een oplossing.’

Ter verduidelijking verwees hij naar een uitspraak van Klaas Kater, oprichter van de eerste christelijke vakbond: ‘Wij wil-

Jan Jacob van Dijk: ‘Onderscheidend CDA’er zijn zit niet zozeer in de oplossing van het probleem, maar in de weg daarnaar toe.’

len hetzelfde, maar niet uit hetzelfde beginsel, niet langs dezelfde weg, niet op dezelfde wijze en niet tot hetzelfde doel’. Van Dijk benadrukte dat hij voor iets anders pleit dan de huidige inspraakrondes. ‘Daarin zit een groot verschil. Bij inspraakrondes krijgen mensen een plan voorgeschoteld dat op het stadhuis is uitgedacht. De aanpak staat in feite al vast. Inspraak heeft dan meer het karakter van mensen alvast laten wennen aan de oplossing, dan dat ze daadwerkelijk kunnen meedenken. Ik pleit voor wat ik ‘beginspraak’ zou willen noemen. Leg mensen een probleem voor, zonder direct de oplossingen erbij te zetten en laat ze zelf, binnen bepaalde grenzen, hierover nadenken. Je zult zien dat er veel creativiteit en kennis zit bij de betrokkenen. Vaak meer dan op het stadhuis, waar meestal in technische oplossingen wordt gedacht.’

‘Voordat je het begrip solidariteit gebruikt, moet je weten hoe je het invult’

Solidariteit

Van Dijk wees erop dat het belangrijk is na te denken over een invulling van de basisbegrippen van het gedachtegoed voordat je ze gebruikt. ‘Neem het begrip solidariteit. Iedereen heeft daar tegenwoordig de mond vol van en het wordt te pas en te onpas gebruikt. Maar beseft dat iedereen dat anders invult. Voordat je dat begrip laat vallen moet je voor jezelf goed weten wat je daar nu eigenlijk mee bedoelt. Vraag je altijd af met wie je solidair wilt zijn. Realiseer je dat solidair zijn altijd dilemma’s oproept. Want als je solidair bent met de een, betekent dat onherroepelijk dat je het niet bent met de ander. Bepaal ook tot hoever je solidariteit gaat, want er zitten altijd grenzen aan: tot waar loopt de solidariteit van de overheid en waar begint de verantwoordelijkheid van de mensen zelf. Belangrijk is ook dat je duidelijk hebt wie de solidariteit moet vormgeven. Is dat de overheid? Of kun je ook op een andere manier je doel bereiken?’

Tot slot ging Van Dijk in op het begrip verantwoordelijkheid. Hij spreekt liever van ‘persoonlijke verantwoordelijkheid’ dan ‘eigen verantwoordelijkheid’. Van Dijk: ‘Eigen verantwoordelijkheid is eigenlijk een liberaal begrip. Het gaat dan vooral om de verantwoordelijkheid voor je eigen keuzes en handelen. Persoonlijke verantwoordelijkheid gaat verder. Het betreft ook je verantwoordelijkheid voor de gemeenschap waar je deel van uitmaakt en ligt in feite in het verlengde van solidariteit.’ ■

Reageren? redactie@bestuursforum.nl

Bestuurdersdag 2007 in beeld

Aanmeldbalie met links Els Jansen, medewerkster Bestuurdersvereniging.

Workshop lokaal armoedebeleid.

Rechts Jan Schinkelshoek, lid CDA-Tweede Kamerfractie, voorzitter fractiecommissie Binnenlandse Zaken.

In het midden Geert Jansen, voorzitter CDA-bestuurdersvereniging.

Links Margreeth Smilde, oud-Tweede Kamerlid, rechts Sjoerd Scheenstra, erelid Bestuurdersvereniging.

Links Greetje de Vries, Eerste Kamerlid, rechts Pieter van der Vinne, bestuurslid Bestuurdersvereniging en wethouder van Tubbergen.

Lunchbuffet.

De borrel na afloop.

Meer foto's

Meer foto's op www.cda-bestuurdersvereniging.nl, fotoalbum.

Is taalverruwing ook in de lokale politiek doorgedrongen?

Met typeringen als ‘knettergek’, ‘verrader’, ‘schande’ en ‘schandaal’ voegt Geert Wilders een nieuw hoofdstuk toe aan de omgangsvormen op het Binnenhof. Als reactie hierop heeft het CDA-Kamerlid Jan Schinkelshoek het debat over het taalgebruik en de stijl van het parlement aangezwengeld. Wat vinden lokale bestuurders van de uitlatingen van Wilders en de omgangsvormen op het Binnenhof? En is ook op lokaal niveau sprake van taalverruwing en veranderende omgangsvormen?

Helmer Koetje, burgemeester Twenterand: ‘Ik vind de typeringen van Wilders niet kunnen. Het is prima om als volksvertegenwoordiger duidelijk te willen zijn, maar dit soort termen is niet nodig. Ook als in de samenleving die termen gebruikt worden, horen we dat niet normaal te vinden.’

‘Zoals alle Nederlanders moeten volksvertegenwoordigers zich beschaafd en fatsoenlijk uitdrukken. Ook bij het gebruik van de taal gaat het om waarden en normen. Beter dan het vaststellen van regels is als Kamerleden elkaar op elkaars taalgebruik aanspreken. En laat de voorzitter weer de bevoegdheid krijgen niet geoorloofde uitdrukkingen uit het stenogram te schrappen (de zogenaamde ‘lijken’).’

‘In de raad van Twenterand is gelukkig geen sprake van taalverruwing en verruwing van de omgang met elkaar. Het is één keer voorgekomen dat ik een gesprek met een raadslid heb gehad omdat ik merkte dat er irritaties ontstonden vanwege het taalgebruik. De voorzitter, dan wel de burgemeester, heeft tot taak te bevorderen dat de vergadercultuur van de raad de fatsoensnormen respecteert. Het heeft niet zoveel zin om daar regels voor af te spreken.’

Marco Kastelein, wethouder Gouda: ‘Iedere politicus, bestuurder of volksvertegenwoordiger, heeft een voorbeeldfunctie. Dit betekent dat je rekening houdt met de waarden en normen die gelden in onze samenleving. De typeringen van Geert Wilders zijn voor zijn rekening. Zijn aanpak leidt wel tot verruwing van de politieke omgangsnormen. Het vaststellen van fatsoensnormen lost dit probleem niet op en leidt tot onnodige bureaucratie. In Gouda debatteren we met respect voor elkaars standpunt. Als er sprake zou zijn van taalverruwing, moet je elkaar daar op aanspreken.’

Patrick Welman, fractievoorzitter Enschede: ‘Om eerlijk te zijn vind ik de manier waarop Wilders de woorden uitspreekt

‘Knettergek is tegen de grens, maar nog wel acceptabel’

vaak wel charmant. Dat komt door zijn accent. Helaas is de aanleiding en het kader waarin hij de woorden gebruikt

minder. Je kunt ze in verschillende categorieën indelen. ‘Verrader’ hoort in de categorie ‘onacceptabel’, maar ‘knettergek’ en ‘schande’ mogen wat mij betreft in de categorie ‘tegen de grens, maar acceptabel’. Het feit dat in de samenleving sprake is van een zekere mate van verruwing mag er niet toe leiden dat een dergelijke trend zich ook in het parlement voordoet.’

Margreet de Leeuw-Jongejans, raadslid Helmond: ‘De uitspraken van Wilders zijn wel begrijpelijk Nederlands voor iedereen, maar een aantal woorden gaat te ver en doet afbreuk aan de discussie en het debat, omdat allerlei emoties de boventoon gaan voeren. Ik vind het van groot belang dat parlementariërs elkaar hierop in het openbaar aanspreken. Goed voorbeeld doet goed volgen, maar dat valt niet mee als dit alleen in het parlement gebeurt (en niet wordt ondersteund door tv, radio enzovoorts die dol zijn op ophef en dit breed uitmeten in de media). Zolang mensen ervan overtuigd zijn dat asociaal gedrag onder de noemer van vrijheid van meningsuiting valt, zijn we nog ver van huis.’

Haijo Huising, fractievoorzitter Veendam: ‘Uitdrukkingen als ‘knettergek’ en ‘schande’ zijn overbodig wanneer je een ander jouw mening over een bepaalde zaak of gebeurtenis wilt duidelijk maken. Het parlement dient te debatteren op niveau, elkaar te laten uitspreken (schort er heel vaak aan) en gebruik te maken van het ABN. Onze parlementsleden dienen zich fatsoenlijk te gedragen. Voor een normale omgang met elkaar heb je geen aparte regels nodig.’

‘Voor een normale omgang met elkaar heb je geen aparte regels nodig’

‘In de gemeenteraad van Veendam wordt op een ordentelijke en ontspannen wijze met elkaar van gedachten gewisseld. Dit betekent niet dat er geen scherpe discussies plaatsvinden. Indien raadsleden of wethouders zich schuldig maken aan taalverruwing of verruwing in de omgang met elkaar is het in de eerste plaats aan de voorzitter daar iets van te zeggen. Gebeurt dit niet dan zal een raadslid of wethouder de voorzitter moeten verzoeken om in te grijpen.’

(foto Anton Hupkes, Den Haag)

Peter van Ostaijen, fractievoorzitter Leidschendam-Voorburg: 'Met de ruwe en vaak onfatsoenlijke typeringen die Geert Wilders en soms ook wel andere parlementariërs gebruiken, zitten we op een hellend vlak. Dat moeten wij niet willen. Respect voor elkaar dient juist in de politiek voorop te staan. Alleen dan kun je een goed debat

met elkaar voeren en blijft de bereidheid bestaan om naar elkaar te luisteren. Die taalverruwing is in de jaren tachtig en negentig opgekomen. Met name partijen die zich 'vernieuwend' noemden, zijn een manier van ruw discussiëren met elkaar gaan hanteren. De 'alles-moet-kunnen-mentaliteit', die opkwam in de tweede helft van de jaren zestig, ligt daaraan ten grondslag. Ik ben daar faliekant tegen.'

'Af en toe is verruwing van het taalgebruik ook in de gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg waarneembaar. Dat is schadelijk voor de raad en haalt de positie van de raad onderuit. Op dit moment spreken wij in de raad over de vergadercultuur. Ruw taalgebruik en soms mankerende goede omgangsvormen zijn punten die door het CDA zijn opgevoerd als punten voor verbetering. Zelf heb

'Taalverruwing in de raad is schadelijk en haalt de raad onderuit'

ik er weinig begrip voor als raadsleden zich door hun taalgebruik vooral ook tegenover de burger diskwalificeren. Ik voel mij hierbij ook ongemakkelijk. De manier van omgaan met elkaar is ook een stukje cultuur waar raadsleden gezamenlijk aan moeten bouwen. Er moet om te beginnen wel een gezamenlijk besef zijn dat hier een probleem ligt.'

Wim Musters, fractievoorzitter Bergen op Zoom: 'Het taalgebruik van Wilders is een afspiegeling van de verruwing in de

samenleving, maar dat betekent absoluut niet dat we dit gedrag moeten tolereren. Parlementariërs, maar ook andere volksvertegenwoordigers hebben hierin een voorbeeldfunctie, ongeacht de politieke kleur. Juist in het openbaar debat kun je tonen hoe je het respectvol met elkaar oneens kunt zijn. Juist hier wreekt zich de taalverruwing omdat 'onze voorbeelden' uiteindelijk voor een deel de norm bepalen.'

'In mijn gemeente is sprake van taalverruwing. In commissie- of raadsvergadering hoor je niet zelden vloeken of afgeleiden hiervan om (ten onrechte) argumenten kracht bij te zetten. Ook het loslaten van het zakelijke debat en op de man/vrouw

'In onze raad wordt weleens gevloekt om (ten onrechte) argumenten kracht bij te zetten'

spelen is een vorm van omgangsverruwing waar je in toenemende mate mee wordt geconfronteerd. Elkaar er op aanspreken is een vanzelfsprekendheid, maar acceptatie hiervan is niet altijd gegarandeerd (ook een vorm van omgangsverruwing).'

Willem Kraanen, wethouder Vught: 'Onze taal is voortdurend in ontwikkeling, dus het huidige taalgebruik zal anders zijn dan decennia geleden. Dit wil niet zeggen dat verruwing automatisch toelaatbaar is. Als bestuurders en als volksvertegenwoordigers hebben wij in dit opzicht een voorbeeldfunctie. Regels hierover opstellen gaat mij te ver. Fatsoen leg je niet vast, dat dóe je gewoon. In Vught vallen soms woorden die voor mij een te grote taalverruwing zijn. Je moet dan denken aan 'chantage', 'niet te vertrouwen' en 'vuile club'. En dat terwijl taal zo mooi kan zijn. Kijk bijvoorbeeld naar het woordgebruik van oud-premier Van Agt.'

Personalialia

De administratie van de Bestuurdersvereniging wil graag op de hoogte worden gehouden van veranderingen in raads- of Statenfracties. Niet alleen bij een wisseling van fractieleden, maar ook als een nieuwe wethouder of gedeputeerde wordt benoemd. Voor de administratie zijn de volgende gegevens van zowel het nieuwe als het vertrekkende lid van belang: naam, adres, telefoon- en faxnummer, e-mailadres en geboortedatum. Wijzigingen kunnen worden doorgegeven aan Els Jansen via e-mail (jansen@cda-bestuurdersvereniging.nl) of telefonisch via (070) 34 24 892.

E. Hekkelman is raadslid geworden in Leiderdorp en heeft D.J. van der Heuvel opgevolgd.

Mw. I.A. Stadhouders is in Wageningen F.J.H.G. Huijbers opgevolgd als wethouder. Mw. M.A. Blokzijl is fractievoorzitter geworden en W.D.I. Hendrickx raadslid.

P.G.M. Poel is in Graft-De Rijk R.P.J. Schrama opgevolgd als

raadslid.

A.J.M. de Groot is in Mill en St. Hubert J.J.B.M. van Grinsven opgevolgd als raadslid.

E. van Rossum is in Sint-Oedenorde P.J.C.M. Bekkers opgevolgd als raadslid. H. van Rooij is de nieuwe fractievoorzitter.

F.T.C. van de Weerd is in Eijsden K.M.L. Leunissen opgevolgd als raadslid.

Mw. M. Hak-Loots is in Werkendam V.G.M. van den Berg opgevolgd als wethouder. Van den Berg is weer raadslid geworden. M.P. Penning is mw. H. Visser-Kieboom opgevolgd als raadslid.

P. Tetteroo is wethouder geworden in Lelystad. Hij is de opvolger van J.P. de Vries. C.E. Braaf is raadslid geworden.

W. Markvoort is Statenlid geworden in Overijssel. Hij is A. Beugelink opgevolgd die wethouder is geworden in Ommen.

Kort nieuws

Jos Wienen nieuwe redactievoorzitter Bestuursforum

Jos Wienen

Jos Wienen, burgemeester van Katwijk, wordt per 1 januari 2008 redactievoorzitter van Bestuursforum. Hij volgt Eric Janse de Jonge op, die sinds 2003 deze functie vervulde.

Janse de Jonge verlaat de redactie omdat hij niet meer actief is in het provinciaal bestuur. Hij is sinds mei lid van de Eerste Kamer.

Wienen maakt sinds 2002 deel uit van de redactie. *Bestuursforum* levert volgens hem aan CDA-politici een belangrijke bijdrage om een CDA-profiel neer te zetten en hij wil dit graag voortzetten: 'Ik wil me er voor inzetten dat het blad praktisch, informatief en vanuit christen-democratisch perspectief CDA-vertegenwoordigers helpt bij hun bestuurlijk en politieke werk. *Bestuursforum* kan voor CDA-bestuurders en volksvertegenwoordigers in raden en Staten een belangrijke toegevoegde waarde hebben. Het is goed dat er op landelijk niveau aandacht besteed wordt aan lokale en

provinciale onderwerpen en hoe je hierop een CDA-profiel kunt neerzetten. Ik vind het een uitdaging om daar een bijdrage aan te leveren.'

Wienen studeerde geschiedenis en theologie in Utrecht. Al geruime tijd is hij actief in het openbaar bestuur. In 1986 werd hij op 25-jarige leeftijd raadslid in Ridderkerk, in 1993 werd hij hier wethouder. Hij had onder meer ruimtelijke ordening, economische zaken en verkeer en vervoer in portefeuille. In 2001 werd hij burgemeester van Katwijk. Sinds 1 januari 2006 is Katwijk gefuseerd met Rijnsburg en Valkenburg. Wienen: 'Als raadslid, wethouder en burgemeester ben ik vertrouwd met de lokale politiek en het functioneren van de provincie. Het is leuk om vanuit die ervaring een bijdrage te leveren aan het blad. In de praktijk worden bestuurders vaak bedolven onder stukken en bladen. *Bestuursforum* moet met een heldere CDA-lijn en actuele onderwerpen en niet te lange artikelen haar toegevoegde waarde voor CDA-politici in de praktijk bewijzen. Het is ook interessant om het te gebruiken als forum voor interne discussie.'

Laatste Ledenraad BSV

Op 16 november zal de Ledenraad van de Bestuurdersvereniging voor het laatst bij elkaar komen.

Oorzaak hiervan is een statutenwijziging. Volgens de nieuwe statuten kunnen alle leden meepraten over het beleid van de vereniging in een Algemene Vergadering en is dit niet meer voorbehouden aan de afgevaardigden naar de Ledenraad. De leden van de Bestuurdersvereniging hebben de statutenwijziging dit voorjaar al goedgekeurd. Op het Partijcongres van 10 november zullen de nieuwe statuten aan de leden van het CDA worden voorgelegd. De laatste Ledenraad wordt op vrijdag 16 november gehouden van 13.30 tot 16.30 uur, Vredenburg 19 te Utrecht. Naast huishoudelijke zaken zal worden gesproken over het thema integratie. Meer informatie: www.cda-bestuurdersvereniging.nl

Klankbordgroep duurzaamheid i.o.

Heeft u onlangs als volksvertegenwoordiger of bestuurder een initiatief genomen op het gebied van duurzaamheid, of is er in de raad of Staten over gesproken, wellicht door u als woordvoerder?

Meld u dan nu aan voor de CDA-klankbordgroep duurzaamheid. De klankbordgroep is een initiatief van CDA-Kamerlid en woordvoerder milieu Liesbeth Spies. Ze wil graag met lokale en provinciale milieubestuurders in contact komen om elkaar te leren kennen en informatie te delen. Mail uw adresgegevens naar Jo-

Annes de Bat, directeur CDA-bestuurdersvereniging, debat.bsv@cda.nl. Binnenkort

Onderscheiding

Tijdens het staatsbezoek van de President van de Bondsrepubliek Duitsland aan Nederland van 8 t/m 10 oktober 2007 werd mr G.J. Jansen, voorzitter van de Bestuurdersvereniging en commissaris van de Koningin in de provincie Overijssel, benoemd tot Grootofficier in de Orde van Verdiensten van de Bondsrepubliek Duitsland.

Waterschapsverkiezingen

Najaar 2008 zal in alle waterschappen verkiezingen worden gehouden.

Het CDA is bezig met de voorbereiding van deze verkiezing en bereidt onder meer een waterschapvisie voor. Meer weten? Jo-Annes de Bat, directeur Bestuurdersvereniging, tel. 070-3424895 of debat.bsv@cda.nl

Europadebat

Wat moet Europa wel en niet regelen?

Deze vraag staat centraal in de Europadebatten die het CDA de komende maanden in alle provincies organiseert. Ook van politici en bestuurders wordt een bijdrage in het debat verwacht. Informatie over de bijeenkomsten: www.cda.nl/europa

Initiatiefdatabank

De CDA-Statenvraccie Zuid-Holland heeft een initiatiefvoorstel ingediend om de

communicatie tussen de provincie en huis-aan-huis-bladen te verbeteren zodat de burger beter weet wat de provincie doet.

Hebt u een initiatiefnota geschreven of een initiatief genomen waar andere fracties ook hun voordeel mee kunnen doen? Laat het ons weten! Wij maken er melding van in deze speciale rubriek en plaatsen het in de databank initiatieven op de website van de BSV. Reacties naar: redactie@bestuursforum.nl. Meer initiatieven op www.cda-bestuurdersvereniging.nl, initiatieven aanklikken.

Agenda

CDA-bestuurdersvereniging

16 november

Najaarsledenraad, Vredenburg 19, Utrecht van 13.30 tot 16.30 uur. Thema: integratie.

21 november

Afdeling Fryslân, excursie gemeente Sneek, Locatie en tijd: n.n.b.

21 januari 2008

Burgemeestersborrel met premier Balkenende, 17.00 uur, Tweede Kamer.

20 juni 2008

Statendag, georganiseerd door Zuid-Holland.

Politieke en religieuze radicalisering

Polarisatie en radicalisering lijken in Nederland in omvang en intensiteit toe te nemen. De AIVD formuleerde het in 2005 als volgt: 'De grootste dreiging voor de Nederlandse democratische rechtsorde is momenteel dat in een sfeer van frustratie over de Nederlandse multiculturele samenleving zowel van autochtone als van allochtone zijde inter-etnische confrontaties worden uitgelokt. Deze kunnen op termijn de cohesie in de samenleving bedreigen'.

In het jaarverslag over 2006 zegt de AIVD: 'Het radicaliseringsproces onder migranten zet door. De salafistische stroming in Nederland (een stroming binnen de islam die terug wil naar de 'zuivere islam', WZ), die weliswaar niet oproept tot geweld maar wel een anti-integratieve en onverdraagzame boodschap predikt, is hierbij een belangrijke aanjager. Om te voorkomen dat radicalisering verder toeneemt, is zowel een repressieve als een preventieve aanpak noodzakelijk. Deze brede aanpak moet zorgen voor een tegengeluid, waardoor de wind uit de zeilen wordt genomen van radicale stromingen'.

Niet nieuw

Radicalisering is niet nieuw. De geschiedenis kenmerkt zich door steeds weer nieuwe vormen van radicalisme die opkomen en uiteindelijk weer verdwijnen. Enkele tientallen jaren geleden hadden we vooral last van extreemlinkse radicalen. Maar volgens deskundigen is van extreemlinks tegenwoordig weinig gevaar te duchten. Volgens diezelfde deskundigen hoeven we voor rechtsextremisme ook niet erg bang te zijn. Er zijn in ons land wel allerlei splintergroeperingen met extreemrechtse opvattingen. Maar het zijn en blijven splintergroeperingen met heel weinig aanhang. Het gevaar van de zogenaamde Lonsdalejongeren moet ook niet worden overschat. Meestal is het alleen maar wat puberaal gedrag dat men achteraf poogt te rechtvaardigen door extreemrechtse taal uit te slaan. Een zorgelijke ontwikkeling is wel de nog steeds groeiende aanhang van de steeds extremer wordende Geert Wilders.

Radicaliseringsproces

Maar het grote probleem op dit moment is het religieuze terrorisme. Het is een vrij recent fenomeen. In 1968 waren er nog geen religieuze terroristische groeperingen. In 1994 had 1/3 van de terroristische groeperingen een religieuze achtergrond. Op dit moment heeft de maatschappij het meeste te duchten van het radicaliseringsproces bij sommige moslims. Laat het duidelijk zijn dat de overgrote meerderheid van de moslims in Nederland niet radicaliserend is. Slechts een kleine kern is echt gewelddadig. Zorgelijk is dat de groep moslims die (nog) niet gewelddadig is, maar wel vatbaar voor radicale ideeën, groeiende is.

Hoe komt het nu dat jongeren - want om die groep gaat het doorgaans - radicaal worden en sommige zelfs gewelddadig? Zo'n radicaliseringsproces begint met een afname van ver-

trouwen in de gevestigde samenleving. Daar kunnen allerlei oorzaken voor zijn: een afwijzing bij een sollicitatie, het gevoel dat de eigen godsdienst belachelijk wordt gemaakt, sociaal isolement, het verkeren in bepaalde radicale kringen enzovoorts. Waarom stopt het radicaliseringsproces niet? Daarvoor zijn verschillende redenen: de gedane investering (sociaal, financieel, psychologisch), angst voor eenzaamheid, solidariteit, levensstijl, cyclus van wraak en vergelding, inbedding in familietradities (IRA, ETA), inspiratie door voorbeelden, zwakke of profiterende overheid.

Gelukkig is er ook een aantal oorzaken waardoor het proces wel stopt: een vaste relatie, werk, leeftijd, familie, teleurstelling, conflicten, arrestatie, afschrikking bij dood van medeterroristen, exitmogelijkheden en niet te vergeten: countermogelijkheden door de overheid zoals verstoren en conflicten bevorderen.

'Harde' en 'zachte' maatregelen

Maar de overheid kan meer doen. Om te beginnen ligt hier een taak voor de lokale overheden. Preventie, signaleren én interveniëren zijn bij uitstek lokale verantwoordelijkheden. Wijkagenten, jeugdwerkers, leraren, CWI-medewerkers en leerplichtambtenaren kunnen onder regie van de lokale overheid hier veel betekenen. De nationale overheid dient dit lokale beleid te ondersteunen en te faciliteren.

Lokale aanpak dient steeds een combinatie van 'zachte' en 'harde' maatregelen te zijn. 'Zacht' kan bestaan uit het organiseren van ontmoeting en debat, creëren van stageplaatsen en werkplekken, specifieke arbeidsmarkttoeleiding voor risicovolle groepen. 'Hard' is het handhaven van leerplicht/sluitende aanpak van spijbelen, afspreken van handhaven van gedragsregels, meer toezicht op straat, controle sociale zekerheid en zero-tolerance ten aanzien van discriminatie. Onderling contact van gemeenten moet gestimuleerd worden. Laat niet iedereen het wiel uitvinden. Het overnemen van elkaars best practices is veel zinvoller.

Om polarisatie en radicalisering te voorkomen is het nodig de factoren te onderkennen die een katalyserend effect kunnen hebben op een radicaliseringsproces dat door een jongere wordt doorgemaakt. Het gaat erom mensen kansen te bieden volwaardig in de Nederlandse samenleving te participeren. Naast het wegnemen van de voedingsbodem is het van belang dat burgers accepteren dat Nederland een open, pluralistische samenleving is waar diverse religies en leefwijzen naast elkaar bestaan. Het is ons in de loop der jaren steeds weer gelukt om crises te boven te komen en nieuwe groepen in onze samenleving te integreren. Het moet dus mogelijk zijn ook de recente dreiging van islamitisch radicalisme te boven te komen. Dat gaat niet vanzelf. Pijnloos zal het ook niet gaan. Maar een andere oplossing dan nu meteen hard aan het werk gaan is er niet.

Mr. W.L. Zielhuis is burgemeester van Oldebroek, wzielhuis@oldebroek.nl

'Lokale overheid heeft een taak bij de aanpak van radicaliserende moslims'

(advertentie)

Najaarsledenraad over:

Worstelen met integratie

Wim Kemp, wethouder van Roermond, zal vertellen hoe hij in zijn gemeente omgaat met integratie en welke problemen hij daarbij tegenkomt. Nihat Eski (oud-Tweede Kamerlid) zal eveneens een inleiding houden over de problemen rond integratie. Daarna is er gelegenheid tot discussie.

Na het inhoudelijke gedeelte zullen enkele huishoudelijke zaken aan de orde komen.

Dit is de laatste Ledenraad van de Bestuurdersvereniging. Door een statutenwijziging zal de Ledenraad worden opgeheven. In plaats daarvan zal een Algemene Vergadering worden gehouden, waarin alle leden kunnen meepraten over het beleid van de vereniging en is dit niet meer voorbehouden aan de afgevaardigden naar de Ledenraad.

Aanmelden kan via www.cda-bestuurdersvereniging.nl. Meer informatie: 070-342 48 92

16 november, 13.30-16.30 uur, Vredenburg 19, Utrecht
Alle leden zijn welkom!

MENSEN IN BEWEGING

De volgende stap na uw bestuurdersfunctie!

Na een bestuurlijke functie te hebben bekleed, is het voor een bestuurder niet gemakkelijk om een passende nieuwe functie te vinden. P&O Services Groep (PSG) biedt voormalige bestuurders een specifiek begeleidingstraject met als doel het vinden van een geschikte baan.

Het begeleidingstraject kan vanuit outplacement of vanuit de overstapconstructie van PSG worden gevolgd. In geval van outplacement behoudt de bestuurder een ww- of appa-uitkering. De overstapconstructie gaat verder. In dat geval ziet de bestuurder af van de uitkering en treedt in dienst bij PSG. De arbeidsvoorwaarden blijven gelijkwaardig aan het huidige arbeidsvoorwaardenpakket.

Deze constructie levert op korte termijn een structurele oplossing voor zowel de bestuurder als zijn voormalig werkgever. De bestuurder vergroot de kansen op de arbeidsmarkt en de voormalig werkgever beperkt de uitkeringskosten.

PSG is dé mobiliteitspartner binnen de overheid die ook is aangesloten bij het ABP.

Wilt u meer weten over onze mogelijkheden in uw specifieke situatie?
Neem dan vrijblijvend contact op met de heer M.H.M. van Baaijen (06 - 53424762),
of de heer A. Anthonissen (06 - 51073692).

www.poser.nl
073 - 5039320

Den Haag
Plein 17

Meppel
Schoolstraat 7a

Tilburg
Reitseplein 2

Wageningen
Agro Business Park 65

Hedel
Kronenburgpark 2

